

DOMOVINA

Oglasi:

Za 1 mm × 60 inseratnega stolpča mali 30 vinarjev, uredni 1-20 K, poslano, posmrtnice in reklame 2 K. Večkratne objave popust.

Izhaja vsak petek.

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Sočna ulica 6.
Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva c. 16, Tel. 72.

Naročnina:

Mesečno 3 K, četrletno 9 K, polletno 18 K, celoletno 36 K.

Naša ustava.

Ustavni odbor ustavotvorne skupščine je zelo delaven in ustava bo v njem kmalu sprejeta. Razpravlja se samo načrt ustave, kakor ga je predložila vlada in člen za členom se sprejema gladko, ker je opozicija menda sprevidela, da je ves njen trud zaman, da s svojimi načrti ne more prodreti in tudi ne vladnega načrta bistveno spremeniti. Zato se opozicija zadovoljuje s tem, da označi pri vsakem členu svoje stališče, potem pa glasuje proti, kar pa ne more ustavnega načrta čisto nič spremeniti, ker je večina za načrt dosti močna, da opozicijo v vsakem slučaju preglasuje.

Do sedaj so bili sprejeti naslednji členi ustave:

Člen I. Država Srbov, Hrvatov in Slovencev je ustavna, parlamentarna in nasledstvena monarhija. Službeni naziv države je: Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Zaradi naziva države se je razvila živahna razprava, ker so hoteli demokraci in večina drugih strank, da se sprejme ime Jugoslavija, ampak radikalci so vztrajali z vso odločnostjo na tem, da ostane službeno doseženo ime, ime Jugoslavija se pa, seveda, lahko uporablja. Ker je bil za dosedanje ime posebno ministrski predsednik Pašić, so morali demokraci odnehati, ampak sprejeto ime «Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev» se niti službeno ne bo dolgo držalo, ker je predolgo in preveč okorno. Neslužbeno pa naše države takointako nihče ne bo imenoval drugače kot «Jugoslavijo».

Važen je prvi odstavek I. člena, ki določa, da je naša država ustavna in parlamentarna. Avstrija je bila tudi ustavna, ampak parlamentarna ni bila, vlado je sestavljal cesar po svoji volji, brez vsakega ozira na ljudsko zastopstvo in vlada ni bila v Avstriji čisto nič odvisna od ljudskega zastopstva, temveč samo od cesarja. Pri nas je pa to čisto drugače, vlada mora biti izraz večine ljudstva in mora odstopiti takoj, ako izgubi zaupanje ljudskega zastopstva. S tem so pravice ljudstva popolnoma zavarovane, ljudstvo postane resnično samo kovač svoje sreče in država se bo tako vladala, kakor bo to hotela večina ljudstva po svojih zastopnikih.

Jugoslavija stopa s tem v vrsto najmodernejših držav, ker je tudi pri nas proglašena suverenost naroda, cesar v Avstriji ni bilo in zato se je v Avstriji tudi vršila samo volja cesarjeva in visoke gospode okoli njega, ljudstvo je pa moralo po navadi molčati.

Člen II. Grb kraljevine je dvoglavi beli orel v poletu na rdečem ščitu. Vrh glave je krona kraljevine. Na prsih ima orel ščit, na katerem so: srbski grb (beli križ na rdečem šči-

tu z ognjenimi žarki v vsakem kralju), hrvaški grb (25 rdečih in srebrnih polj) in slovenski grb (peterokraka zvezda in polmesec pod njo).

Državna zastava je modro-beloredeča v horizontalnem položaju napram vertikalnemu drogu.

Člen III. Službeni jezik kraljevine je srbsko-hrvatsko-slovenski.

V Avstriji je bil službeni jezik nemščina in za vsako drobtinico jezikovnih pravic pri uradih, v šolah itd., smo se morali desetletja boriti. Tega je konec. Naš jezik je službeni jezik v vseh naših uradih in učni jezik na vseh šolah.

Člen IV. Državljanstvo je v vsej kraljevini eno. Vsi državljani so pred zakonom enaki in uživajo enako oblastveno zaščito. Plemiških naslovov in kakršnihsibodi privilegijev, ki izvirajo iz rodu, se ne priznava. Fidejkomisi se bodo reševali na podlagi posebnega zakona. Člani kraljeve hiše, — v kolikor ta ustava v posameznih primerih drugače ne določa — imajo iste pravice, kakor ostali državljani.

Priznavajo se samo naslovi, ki značijo funkcijo.

Tudi s tem členom ustave se dajejo ljudstvu svobodne Jugoslavije pravice in veljava, o katerih se mu v Avstriji niti sanjalo ni. Plemstvo in vse predpravice, ki izvirajo iz visokega rojstva, odpade. Vsi še dobro vemo, kake predpravice je v Avstriji uživalo plemstvo, v svobodni Jugoslaviji smo pa vsi enaki, plemičev ni več in tudi ne njihovih predprav. Tudi člani kraljeve rodbine imajo enake pravice kot drugi državljani, v kolikor tega ustava sama v posebnih primerih ne omenja. Tudi naslovi so izginili. V Avstriji je bil že vsak deželni predsednik «Prezvišenost», pri nas je pa tudi ministrski predsednik samo «gospod ministrski predsednik» in general samo «gospod general».

Po ustavi so državljani zavarovani proti vsaki samovolji upravnih oblasti. O tem govorijo čl. 5.—11. ustave tako-le:

Nikogar se ne sme zapreti brez bistvene utemeljitve in brez razloga, ki je podkrepljen z odlokom kompetentne oblasti. O tem odloku se mora obvestiti oseba, ki je zaprta, in sicer takrat, ko se aretira, če pa takrat ni mogoče, pa najpozneje v roku 24 ur od časa aretacije. Proti aretaciji je mesto za pritožbo pristojno sodišče. Rok za pritožbo znaša tri dni. Če v tem roku ne bi bilo pritožbe, mora oblast poslati sodišču rešitev v roku 24 ur. Sodišče mora izreči svojo odločitev dva dni potem, ko je sprejelo rešenje. Nikogar ne more obsoditi sodišče, ki zanj ni pristojno. Nihče ne more biti obsojen, predno ni bil zaslišan in na zakonit

način pozvan, naj se brani. Kazen se določa po zakonu, ki je predviden za prestop, za katerega gre. Kazen se mora izvršiti tako, kakor jo predvideva zakon. Noben državljan ne more biti izgnan iz države. Tudi v državi se ne more preganjati iz enega kraja v drugi, razen če tega za posamezne primere ne predpisuje zakon. Brez sodnega odloka se ne more nihče iztirati iz kraja, kjer prebiva. Preiskave v stanovanjih se morejo vršiti samo v primerih, ki jih predvideva zakon in na način, ki ga predpisuje zakon. Politični organi morejo vstopiti v stanovanje državljanov samo v službenem poslu, kateri se more vršiti samo na stanovanju dotičnega državljana. Ponoči imajo politični organi vstop v privatna stanovanja samo v primerih najskrajnejše potrebe in takrat, kadar bi stanovalci organe poklicali na pomoč. Pri vseh hišnih preiskavah mora biti navzoč predstojnik občine in dva občana. Po izvršenju preiskave mora oblast dati prebivalcem potrdilo o preiskavi in seznam stvari, katere je preiskovalna komisija odvzela.

Kakor se iz navedenega vidi, so pravice državljanov proti samovolji policijskih organov v polni meri zavarovane in marsikak grd ostanek iz avstrijskih časov zgine s površja in se umakne modernim, demokratičnim določbam jugoslovanske ustave.

V ustavo je sprejeta tudi določba glede zlorabe ver v strankarske namene. Ta določba bo klerikalce hudo

zadela, zopet bodo vpili, da je vera v nevarnosti in podobno. V resnici je pa ta določba zelo pravična in utemeljena. Duhovniki ne smejo v cerkvi in sploh pri opravljanju svoje duhovniške službe vršiti strankarske agitacije. Vsakdo ima pravico ovaditi jih sodišču v takem slučaju in sodišče bo potem sodilo. Duhovščina je v tem oziru do sedaj toliko grešila, da je bilo popolnoma opravičeno in potrebno že v temeljnem zakonu, v ustavi, zabraniti vsako zlorabo cerkve in vere v politične strankarske namene. V cerkvi naj se sliši samo beseda božja, razširjanju strankarskih strasti in sovraštva ne sme služiti cerkev. Zalostno je, da se mora duhovščino šele s posvetnimi zakoni prisiliti, da porablja cerkev samo za ono, čemur ima ona služiti, t. j. bogočastju. Za to določbo so glasovale vse stranke, izvzemši edine klerikalce.

Upati je, da bo ustavni odbor v par dneh sprejel ves ustavni načrt, ki pride potem pred ustavotvorno skupščino. Tam se bo vršil zadnji boj, ki bo pa končal tako, da bo ustavni načrt demokratske in radikalne vlade sprejet ravno tako z veliko večino, kakor bo sprejet v ustavnem odboru, ker razmerje glasov v skupščini je enako razmerju glasov v odboru.

Kmalu bomo imeli ustavo, temelj, na katerem bo počivala naša državna stavba. In ta temelj bo trden, soliden in na takem temelju bo lahko zidati dalje.

Dr. P. Pestotnik:

Sokolska ideja v službi države.

Minister za prosveto je izdal naredbo, v kateri naroča vsem šolam v Jugoslaviji, da vpeljejo telovadbo po sokolskem načinu in da vzgajajo mladino v sokolskem duhu — to je v ljubezni do naroda in naše nove domovine.

Klerikalno časopisje je zagnalo proti temu velik vrišč, sam ljubljanski škof, predstavitelj vatikanske politike v Sloveniji, se je odpeljal v Beograd priporočiti Orle in tožiti Sokole. Zmislil škofove spomenice, ki jo je oddal prosvetnemu ministru in zmislil pisave klerikalnega časopisja obstoji v trditvi, da je država napovedala katoliškim Slovencem versko vojno, da je vera znova v nevarnosti, ker jo ogroža svobodomiselstvo in pravoslavlje.

Oglejmo si stvar nekoliko bližje. Izven dvoma je, da je sokolski telovadni sestav znanstveno utemeljen in da je v metodiškem in fiziološkem pogledu na višku dovršenosti in popolnosti. Ta trditev je oprta na strokovno mnenje poklicanih zdravnikov in strokovnjakov. Sokolski telovadni sestav, ki ga je pred 50 leti vpeljal in znanstveno utemeljil na Češkem vseučiliški profesor dr. M. Tyrš,

skrbi za enakomerni vsestranski razvoj človeškega telesa. Mednarodne svetovne tekme v Parizu, Turinu, Luxemburgu, Londonu, Pragi itd., ki so se jih udeleževali češki in slovenski Sokoli z odličnim uspehom, so dokazale, da se noben drug telovadni sistem ne more kosati s sokolskim.

Sokolska telovadba pa je dobila tudi svojo posebno narodno in slovansko vzgojno vsebino. Sokol je bil ustanovljen v času, ko so bili mali slovanski narodi v sužnosti Nemcev in Madžarov, v času, ko sta klerikalizem in Vatikan zvesto podpirala Nemce, Madžare in politiko nemških grofov in baronov proti slovanskim političnim voditeljem, proti slovanskemu kmetu in meščanu. «Svoboda slovanskim narodom, združite se slovanski narodi», to je bil bojni klic Tyrševih naukov, ki je bil mišljen v prvi vrsti proti nacionalnemu in gospodarskemu imperijalizmu Germanov in Madžarov, v drugi vrsti pa je naperjen proti njihovi zvesti zavznici, reakcionarni duševni in moralni politiki klerikalizma. Ni narodnosti brez naprednosti. Ti dve ideji gresta vzporedno druga poleg druge in se vzajemno podpirata. Isto-

časno, ko iščejo odlični slovanski politiki zveze med posameznimi slovanskimi plemeni in osobito z zastopniki velikega ruskega naroda, ustvarja joče ideologijo novega slovanstva, takrat ko slovanski časnikarji slutijo bodočo usodo Evrope in se zbirajo na kongresih v Pragi, Sofiji itd., pošilja Sokolstvo svoje telovadne čete v Krakov, Lvov, Zagreb, pošilja svoje sokolske učitelje v Petrograd, Moskvo, Odoso, Tiflis, Beograd, da pomagajo duševno zblížati Slovanstvo za enotne poglede in borbe v bodočnosti.

V notranjem razvoju naše preteklosti so stali na bojišču na eni strani zastopniki ideje narodnosti, naprednosti, gospodarske osamosvojitve, na drugi strani pa klerikalizem z bojvito idejo za ojačenje cerkvene politične moči za duševno varuštvo pod vodstvom duhovniškega stanu z geslom: «Vse za vero», z dodatkom «za dom, cesarja», toliko časa, dokler dopuščata, da duhovščina duševno lahko vlada nad ljudstvom.

Sokol je požrtvovalno nadaljeval zmagovito pot v boju za nacionalno osvoboditev in je širil uspešno svoje misli iz mest v trge in večje vasi. V možganih znanih voditeljev klerikalizma v Sloveniji in izdajalcev slovenskih in slovanskih nacionalnih teženj Šusteršiča in Lampeta, se je rodila pred 15 leti misel za ustanovitev telovadne organizacije Orla. Ta sestavni del klerikalne stranke v Sloveniji, je prevzel nalogo, vzgajati mladino v duhu nazadnjaštva, mednarodnega klerikalizma in avstrijskega suženjstva. Duševno naj bi odtujil slovensko mladino zmislu za svobodo in ljubezni do domovine. Za vlade teh ljudi so preganjali Sokole iz šol, razganjali sokolska društva, konfiscirali sokolsko premoženje. Ob izbruhu vojne so bili denuncirani Sokoli od nasprotnikov sokolske misli kot nemško-avstrijski državni misli nevarni elementi. Kdo je klical in hujskal naše ljudstvo na poboje proti Sokolom v letu 1913. in 1914.? Kdo je zval iz navdušenja za Avstrijo ob začetku svetovne vojne «prostovoljne strelce» pod orožje? Sokolstvo in napredni svet ne more v Orlovstvu videti družega kot politično najemniško armado klerikalne stranke, za oprodo mednarodne vatičanske politike — več jim je za oblast cerkvenih gospodov, kot za narod in državo. Kdor je privrženec teh idej in kdor je zavestno v službah te stranke, se sam izključuje iz

svojega naroda, ker mu odreka svobodo pomoč in ljubezen in ker sovražno osvobojeno narodno državo. Država varuje samo svoje sebeohranjevalne interese, ako v naredbi prosvetnega ministra priznava samo eno narodno telovadno in moralno vzgojno organizacijo — sokolsko.

Sokol je v ognju preizkušen bojevnik za blaginjo in svobodo naroda, kar je dokazal v najhujših časih narodnega boja. Orel ni bil ustanovljen iz potrebe naroda, temveč iz vladaželjnosti protinarodne klerikalne stranke. Država je storila samo svojo dolžnost, ako v svoji novi naredbi priznava zasluge sokolskega dela in vidi v Sokolstvu posebne sposobnosti, da vzgoji mladino za dobre državljane, zanesljive Jugoslovane, ki bodo znali spoštovati delo in krvne žrtve onih, ki so trpeli in umirali za svobodo Jugoslavije. Iz teh razlogov uvaja nova odredba sokolsko telovadbo in vzgojo v vse šole, pa naj bo to naši duhovščini prav ali ne. Svoboda naroda in njegov svobodni, duševni in gospodarski razvoj, organiziran v državi, nam je večja svetinja in širši pojem kot pa koristi po svojih idejah izven države stoječe klerikalne stranke.

Zakaj je veliki francoski državnik Combes pred 15 leti izvedel ločitev cerkve od države za Francijo. Ne zaradi vere, ampak ker je klerikalna duhovščina postajala z načinom svoje vzgoje v šoli in cerkvi nevarna državnim uredbam in državnim načelom. Politika duhovščine v vseh katoliških državah stremi za tem, da išče opore v kralju, v dvoru in vobče v tistih višjih krogih, ki imajo oblast v rokah. Načeloma jim je vsaka republika zoperna. Zato so vzgajali na Francoskem mladino v protirepublikanskem duhu in pripravljali ljudstvo za tako politično duševno razpoloženje, da more priti do prevrata in da se nekdanja, klerikalni politiki vdana kraljeva rodbina more zopet vrniti. Moralo je priti do ločitve, ako Francozje niso hoteli upropastiti države in svojih državljanskih svobod. Toda z ločitvijo cerkve od države se niso dotaknili vere same, niti verskih svoboščin. Francoski katoliki so po novem zakonu ustanovili svoje verske občine in država jim je dala brezplačno v uporabo cerkvene zgradbe. Duhovnika vzdržujejo tisti, ki ga hočejo imeti. V šole pa je vpeljala država vzgojo v ljubezni do svoje domovine in pravo versko vzgojo: spoštuj

dobro, izogibaj se zla, ljubi svojega bližnjega. Ker je bila klerikalizmu iztrgana iz rok posvetna oblast, je seveda duhovščina te naredbe po cellem svetu preplela. Prorokovala je mrzlično propast naroda. Došla je svetovna vojna, v kateri je baš francoska omladina doprinesla dokaze najsijajnejše moralne vrednosti. Katoliška cerkev v Franciji pa živi v polni svobodi in neodvisnosti in versko življenje med francoskim ljudstvom je najmanj tako globoko, kakor je bilo ono v najčrnejši Avstriji.

Pri nas klerikalna duhovščina ni za kralja, ker v novi državi so v večini pravoslavni s pravoslavnim kraljem na čelu. Duhovniška politika je preiščena in zvita, ker se opira na izkušnje dvetisočletne preteklosti. Načrt je priprost: širiti nejevoljo med ljudstvom, pripravljati razpoloženje za odpor, slabiti državo, da v oslavljeni državi lažje izpeljejo svoje posebne namene, ki se krijejo z interesi klerikalne politike. Tudi način za postopanje pri zasledovanju končnega cilja jim narekuje preizkušena praksa: navzgor prijazno lice udarnosti in zvestobe, navzdol pa dražiti ljudske instinkte in skrivoma širiti nezaupanje do države.

Vsaka država ureja vzgojo po šolah tako, da vzgoja podpira v svojih posledicah državno misel in državne koristi. Država smo danes mi vsi. Gospodarsko krepka, na znotraj urejena in finančno neodvisna država pomenja našo ljudsko moč, naše blagostanje, našo svobodo in upanje na svobodo tistih rojakov, ki so še izven naše meje. Ta načela so mero dajna v političnem svetu celega sveta in tudi za nas. Šola ni zasebna stvar, vzgoja je v prvi vrsti javna in državna zadeva, zato stremi pametna prosvetna politika v vsaki državi, da ukine zasebne šole, ker nima država zadostnega jamstva glede smeri v privatni vzgoji. — Koliko nedolžne krvi je bilo prelito za načela, komu pripada vihovna prosvetna oblast ali državi ali cerkvi. Podlegel je Vatikan. Države pa so mu še nadalje pustile izvrševati neomejen vpliv na vzgojo ljudstva, dokler ni vatičanska politika sama spravila svoje, skoro neomejene duševne suverenosti v absurdnost. Zakaj so evropske države prisilile pred 150 leti papeža Klementa XIV., da je razpustil jezuitski red! Papež sam priznava v svojem tozadevnem «breve», da so jezuitje provzročili mnogo zla in

sovraštva, da so hujskali ljudi proti državi, da so bili preveč pohlepni po premoženju, da so podanike odtujili državi in so hoteli svoj red postaviti za izvrševalca politične kontrole Vatikana nad državo. To je zmisel papeževega razpustnega dekreta. Na pritisk evropskih držav je papež razpustil in za vse čase uničil ta red, ki je delal samo za duhovniško stanovsko in papeško politiko in je postal nevaren državi, ljudstvu in človeški svobodi. Toda klerikalizem ne drži besede — oživel je jezuitske bojevnike po preteku 40 let. Duh in tendence tega reda hočejo dobiti danes predvlado v zapadnem delu naše države.

Ne gre za vero, ne gre za verske boje, gre pa za veliko vprašanje, ali naj ima vpliv na izobrazbo in smer v vzgoji naše mladine država in državni misli zveste institucije, ali pa protinarodni in protidržavni klerikalizem. Že davno je padla odločitev, da je vzgoja državna zadeva. Varuštvo klerikalne politike nad našo šolo je bilo zrušeno obenem z razpadom pokvarjene stare Avstrije. Svetovna vojna, za katero so se s toliko vnmemo in navdušenjem izpostavili naši klerikalni krogi od škofa do kaplana, od Šusteršiča do Vehovca, je prinesla tudi našemu narodu iztreenje. Kri ni tekla zastoj. Predvojni časi se ne vrnejo več, pa naj naši klerikalci še tako glasno bijejo plat zvona. Nikdo ne vidi požara. Vidimo le plamen naše svobode.

Naprei!

V Ljubljani so se sešli zastopniki Italije in Jugoslavije, da podrobno določijo novo državno mejo med kraljevinama Italijo in Jugoslavijo. Vemo, da bo šla ta meja preko našega živega narodnega telesa, vemo, da bodo italijanske obmejne straže gledale raz vrhov naših gora naravnost na savsko polje in v belo Ljubljano. S podrobno razmejitvijo bo za čas končano vidno delo naše zgodovine.

Na naših poljih in na naših vrhovih postavljeni mejniki bodo v naša srca zasajene puščice, ki ne bodo dopustile, da se rane zacelijo. Srce nam bo krvavelo, dokler ti mejniki ne bodo odstranjeni, dokler krivica zgodovine ne bo popravljena in nam ne bo vrnjeno ono, kar je prepojeno z našo krvjo in kulturi izročeno s trdom naših rok in našega razuma.

LISTEK.

MANICA:

Vojska je kriva.

Kočar Martin je živel življenje človeka, o katerem lahko trdimo, da je srečen. Bil je zdrav in močan, da bi hraste lomil in njegova kočica, četudi mala, vendar brez dolgov in to je dandanes nekaj vredno. Z ženico Katro, ki mu je pridno gospodinjala, sta se dobro razumela, no, kaj pa hočete še več! In Martin tudi res ni več zahteval. Bil je zadovoljen, to je pričalo njegovo glasno požvižgavanje, ki se je redno zgodaj čulo po dvorišču in še dalje.

In tisto zadovoljnost bi bil užival najbrž še danes, da ni prišla ona, nebedigatreba, svetovna rušilka družinskega blagostanja — nesrečna vojna. Hočeš, nočeš, Martin je moral z drugimi vred zamenjati motiko s puško ter se s krvavečim srcem posloviti od kočice in žene, ki je jokala in tarnala, da bi se je usmilil mrzel kamen.

Martin je moral na bojno polje in tam je okušal vse gorje navadnega

vojaka. Ko je v dolgih nočeh ves premrazen in lačen stal na straži ali pa čepel v strelskem jarku, se je čisto vpraševal, kaj on pravzaprav tu koristi, dočim je njegov domek, ki mu je dajal vedno dovolj kruha, brez gospodarja in uboga žena mora trpeti za dva, med tem ko se on, vajen rednega dela, tukaj le dolgočasi.

Kadar je le utegnil, je pisal domov. In edino veseli trenutki so bili zanj tedaj, ko je prejel od žene poročilo, «da je zdrava, da je doma vse v redu, da težko pričakuje njegove vrnitve, ker potem bo zopet vse dobro.»

A tudi to veselje mu je bilo odvzeto. Neke noči je sovražnik zajel njega in skoro vso njegovo kompanijo in Martin je moral kot vojni ujetnik romati daleč tja v sovražno zemljo. Odslej ni izvedel od doma ničesar več.

Šele po dolgih treh letih, ko je bila končana vojna, je slednjič tudi za Martina napočil oni blaženi čas, da se je vračal domov. O, kako je hrepenel videti zopet rodno zemljo, ljubo ženko in svoj mili domek. Medpotoma je brzovjavil ženi, naj ga čaka na kolodvoru.

Po dolgotrajni in mučni vožnji je končno dospel na domačo postajo. Skočil iz vlaka in se oziral po ženi. Toda — nje ni bilo. Pač pa je ugledal tam svojega soseda. Stopil je k njemu:

«Hej, Miha, ali ni Katre tu?»

«Ka-aj? Jej — Martin — ali si res ti? Vidiš ga no, res si, res», se je čudil sosed. «Pa za Katro vprašaj. Ni je, o gotovo je ni. Saj veš, bala se te je.»

Martin se je vznemiril.

«Pa zakaj naj bi se me bala?»

«A tako! Sem mislil, da že kaj veš. I ho, če ni drugače, naj ti povem jaz. Ampak Martin, nikar se ne znosi nad njo. Najbližji sosed sem tvoj in vem, da je marsikatera žena živela slabše kakor tvoja. Katra je bila pridna in poštena. Da, poštena dolgo časa. Toda vsega dela ni zmogla sama. Dali so ji v pomoč nekega ujetnika. Vidiš, stem je bila pa dana priložnost, hm, hm, no, kaj bi — pa se je spečala z njim in —»

Martin ni slišal ničesar več. Stemnilo se mu je pred očmi in opotekajočih korakov se je odpravil domov.

«Torej, to sem zaslužil... Pa — saj to ni mogoče...»

Doma je našel vse prazno. Iz vseh kotov je zevala smrtna puščoba.

«Kje je ona? Gotovo tam, koncem vasi, pri svojih starših. Kje naj bi bila drugod.»

Odpravil se je tja. V veži je srečal njeno mater.

«Mati, kje je ona?»

Starka je prebledela.

«Ti si, Martin. Ona — na polju je, tam na Dolgi njivi. Kaj ji pa hočeš? V miru jo pusti!»

«Videti jo hočem. Žalega ji ne storim nič, ne bojte se, mati!»

Bled in upognjen je zavil po zavrti stezici in dospel po ovinkih na Dolgo njivo. Njo je spoznal že od daleč. Srce mu je burno zatolklo. Oh, žena je le žena in toliko srečnih spominov ga veže nanjo.

Ona se je sklanjala k tlom in pulila plevel izmed pšenice. Ko je začela stopinje, sklonila se je kvišku. Strela se je kakor trepetlika, roke so ji odrevene in plevel je padel iz predpasnika na tla.

Martin je stopil k nji:

«Katra, zakaj si mi storila to?»

Vsak narod si piše zgodovino sam. Usoda narodov se ne odločuje na bojnih poljanah; ta je odločena že pred odločilno bitko. Oni narod, ki gre v boj pripravljen z bogastvom duše in telesa, je zmagal predno je počil prvi strel. Jugoslovani si hočemo pisati svojo zgodovino sami, ono zgodovino, ki bo govorila o naši slavi in moči; o naši socialni popolnosti, o naši demokratični miselnosti — o jedinstvu in svobodi celega jugoslovanskega naroda. In za to veliko zgodovino bodočnosti se moramo pripravljati, da bo zmaga naša, predno bo počil prvi strel. Svetovna vojna, dasi dolga in krvava, je vendar za nas šele prva postaja na križevem potu do popolne narodne edinosti in svobode. Z izbruhom svetovne vojne smo pognali konjčiča, vpreženega v voz naše narodne osamosvojitve — konec vojne nas je našel v najdivnejšem diru, in neveščki vozniki nismo znali voditi konja preko strmih pečin in nevarnih zaprek, da bi se pripeljali na končni cilj. Voz drdra naprej — in narod mora trdo držati vajeti, da se voz ne prevali in ob pečinah ne razbije.

Ko je bilo delavstvo pred petdesetimi in več leti slepo in neusmiljeno izkoriščano od svojih fabrikantov, so vstali med njim prosvitljivi ljudje in ga pozvali na boj za svoje pravice — za svoje življenje. Združili so delavstvo v močne bojne vrste in v trdih delavskih regimentih so vzbudili ponosno samozavest, ki je bila hujša in močnejša, kakor strel iz topov in ki je premagala vso odpornost brezsrčnih bogatinov in si izvjevala človeka vredno življenje. Revolucionarni duh je prozel delavske duše, ki so se zavzdale, da more biti samo v neupogljivosti in žilavi vztrajnosti zmaga.

Naš narod je ubogo in od močnejših sosedov teptano delavstvo, kateremu sosedni onstran meja nočejo dati svobodnega narodnega življenja in ki mu kraležo kos za kosom, da se z njim bogate. V našem vsem narodu mora vstati živa in nepremagljiva zavest, da je bil ogoljufan za svoje najsvetejše upe, za svoje lepe sanje o lastnem narodnem življenju; ves narod se mora strniti v močne vrste, da bo v danem trenutku močan dovolj, da premakne mejnike države tja — kamor spadajo po naravnem in božjem zakonu. Ves narod mora razmajati misel, da je le v žilavi vztrajnosti podano jamstvo za

uspeh: da bo narod na svoji zemlji svoj gospod.

Duša naroda mora postati vihar, ki se ne dá zakleniti v ozko gajbico, kjer ni ne zraka, ne luči. Križ na rame in hajd naprej, k prihodnjim postajam!

V Evropi vre.

Vsa znamenja kažejo, da so imeli prav oni, ki so po sklepu miru rekli, da mir ni tak, da bi ne izključeval nove vojne in da smo prišli samo v dobo malo daljšega premirja po dolgotrajni vojni in danes nam že kažejo temni oblaki, ki se pojavljajo na obzorju, da to premirje niti tako dolgo ne bo trajalo, da bi se evropski narodi do dobra odpočili.

Poglejmo samo na odnošaje med antanto in Nemčijo, posebno z ozirom na Francijo. Mirovni pogoji, ki jih je antanta narekovala Nemčiji in jih je ta v svoji popolni onemoglosti morala tudi sprejeti, so tako težki, da je bilo takoj po podpisu mirovne pogodbe jasno, da je Nemčija podpisala pogodbo s škripanjem z zobmi in da je že takrat mislila samo na to, kako bi se izognila težkim obvezam, ki jih je takrat morala prevzeti.

Po komaj dobrih dveh letih smo že prišli do tega, da je prišlo med antanto, posebno Francijo in Nemčijo radi teh obvez do ostrega spora. Nemčija pravi, da vojne odškodnine v oni izmeri, kot je bila določena na zadnji konferenci v Parizu, ne more plačati in tudi razorožitve ne more izvršiti v onem obsegu, kakor jo je predpisala pariška konferenca. To se pravi, da se postavlja Nemčija v očitno nasprotje z antanto, v prvi vrsti s Francijo!

Francija pa ne odneha niti za las. Ona se dobro zaveda, da Nemčija samo v tem slučaju ne bo mogla misliti na maščevalno vojno v doglednem času, ako se jo popolnoma razoroži, ob enem pa gospodarsko tako pritisne k tlom, da se na vojno nikakor ne bi mogla pripraviti.

Iz tega razloga Francija ne odneha niti za las in francoski generalni štab ima že pripravljen načrt, kako Nemčijo prisiliti z orožjem v roki na izpolnjevanje vseh v mirovni pogodbi prevzetih obveznosti.

Prišlo je torej že tako daleč, da generalni štab govori svojo besedo! In ker Nemčija noče odnehati, Francija pa tudi ne — kaj se zgodi?

Tu tiči prva nevarnost za evropski mir, enaka nevarnost pa žuga z vzhoda, iz Rusije. Na Ruskem so prišli boljševiki na površje in so se končno potlastili državne uprave v prvi vrsti zato, ker so govorili proti vojni, ki je je ljudstvo bilo že do grla sito. Kakor hitro so pa ti nasprotniki vojne prišli na vladno, so se sami začeli vojskovati na vse strani. Odkar vladajo na Ruskem boljševiki, plava ta velika in bogata, sedaj pa popolnoma obubožana država v morju krvi, ker komaj konča vojno na eni strani, pošilja svoje vojaštvo takoj na drugo stran, v novo bojno klavnico.

Rusija je zaprta od vseh strani, njej primanjkuje vsega in da dobi razne neobhodno nujne potrebščine, začena vedno nove vojne. Lansko leto je imela vojno s Poljsko in je bila v začetku zmagovita, ampak končno je bila poražena in sedaj se ima skleniti mir med obema državama. Ali medtem, ko ta mir niti podpisan še ni, se pripravljajo Rusija očitno na novo vojno proti Poljski, ki naj začne spomladi.

Poljska pa ne drži križem rok, temveč se pripravlja na spomlad prav temeljito. Sklenila je že zvezo s Francijo in tudi z Rumunijo. Nobenega dvoma ni, da vse te poljsko-rumunjske priprave vodi Francija, ki zalaga posebno Poljsko z orožjem in municijo in ki jim bo dala v slučaju potrebe na razpolago tudi svoje izborne častnike in tehnične sile.

Z druge strani pa zalaga Nemčija Rusijo z orožjem in municijo na ta način, da so velikanske Kruppove tovarne ustanovile na Ruskem prave podružnice svojih tovarn za orožje in municijo in v slučaju vojne bo dala Nemčija Rusiji gotovo tudi večje število svojih generalštabnih častnikov, ki jih ima v izobilju.

Vzrok, da Nemčija podpira Rusijo, je jasen. Nemčiji se gre samo za to, da oslabi Francijo in vsako ojačenje boljševiške Rusije pomeni oslabiljenje Francije. Sicer bi ojačenje boljševiške Rusije pomenilo veliko nevarnost za vso Evropo, torej tudi za Nemčijo, ampak Nemčija se boji največ Francije, samo nje bi se rada iznebila kot močnega sovražnika in da to doseže, se bo ona združila tudi s hudičem iz pekla. V Evropi torej vre na vseh koncih in krajih. Smodnika se je že nabralo toliko, da lahko vsak hip pride do eksplozije. Morda se še posreči odstraniti vse nevarnosti nove vojne, ampak računati moramo s tem, da prinese spomlad sabo vojno na zapadu, ali pa na vzhodu Evrope.

Mi stojimo od vsega tega dosti daleč, na strani. V sporu med Francijo in Nemčijo nismo neposredno zainteresirani in tudi na Rusijo ne mejimo neposredno, med nami in Rusijo leži Romunija. Morda se nam posreči ostati po strani pri vseh teh zelo verjetnih oboroženih konfliktih. Vsekakor je to iskrena želja celega naroda in s to željo morajo računati državniki, ki naj vodijo našo državno ladijo skozi viharje tako spretno in previdno, da ne pride v nobeno nevarnost.

Nad Evropo prihaja vihar in ker se zdi, da je on neodločljiv, si želimo samo to, da mi ne pridemo v vrtnice tega viharja in upamo, da se nam posreči ostati na strani kot nevtralni opazovalci.

Dopisi.

Pohujšanje v dolini šentviški (Dolenjsko). Šentviška fara je imela že od nekdanj več duševnih pastirjev, čijih delovanje je bilo velezasluzno, življenje vzgledno. V prejšnjem stoletju so se verni farani tudi temu odgovarjajoče hvaležne izkazovali in marsikako posestvo ali slična dobrina se je pogreznila v obširno farovško malho. — Posledice te hvaležnosti občutijo današnji kmetje posebno ob prilikah, ko nosijo v farovž — za zemljo svojih prednikov — „skromno“ najemnino. Pa kaj se je zavedal bogaboječ prebivalec šentviške doline tega gorja, ko mu je bilo — onostran — obljubljen vendar neskončno lepo življenje. Kakor rečeno, ta fara je bila, kar se tiče krščanskega življenja, res vzorna in nad vse bogu udana — in le redko kdo od umrlih ni videl Njegovega obličja. Dasiravno nam zgodovina in ustno izročilo opisujeta tudi v pretekli dobi več slučajev, ki izključujejo vsako velezasluznost ter posnemanja vrednost božjih namestnikov — saj vpliv stičenskih opatov ni mogel ostati brez posledic — vendar se nam ne zdi vredno, z ozirom na današnja vnebovpijoča dejanja ponavljati zastarelega. Doba, ki pojasnjuje zgornji naslov, začena s svetovno vojno in konča z letom 1920. — V prvi polovici

tega žalostnega časa je pastirjeval v Št. Vidu pri Stični kot kaplan „zauber“ mož iz Kamnika. Vsaka starka, vsak otrok je slutil, da imajo ta nobel gospod poleg stanovske sposobnosti tudi popoln zmisel za nežni spol. Ne omenjajoč manjša podjetja na tem polju, si oglejmo le njegov zadnji, za čelo faro posledic poln čin. V sosednji občini, kraj glavne ceste je stala prijazna hišica, v njej pa je domovala mlada, brhka žena z dvojico malih otrok. Pri odhodu na vojno ji je mož s solznimi očmi stisnil roko v slovo z željo, da mu skrbno odgaja deco in čuva nad njegovim precejšnjim posestvom. Res je žena obdržala dobrega soproga v svetem spominu in čakala za božjo potrpežljivostjo njegovega povratka. — Prvo poročilo s krvavega polja ji je naznanilo možovo vjetništvo v Rusiji. Pozneje so obvestila vedno redkeje doprihala in vsled nerednih prometnih zvez čisto izostala. V tem, za vsako zvesto ženo mučnem času, pa je dobila pobožna quasi vdovica dobrega tolažnika, ki ji je skrivnostno zaupal in *quo signo* bo zoper vsakovrstne izkušnje zmagala. Posestvo je dobilo na ta način novega gospodarja, družina novega poglavarja. — Da je bila ta substitucija kot vsak nadomestek v vojnem času — slaba, razvidimo iz tega, ker se je začelo, v svrhu razkošnega preživljanja pregrešne družine, prodajati na debelo in drobno možovo premoženje. (Ne želi svojega bližnjega žene in blaga.) Posledica tega zakonoskrustva je bila suspenzacija vrlega klerika, vendar prepozna, da ne bi jemala po duhovnem očetu in bogoslužni ženi čela fara vzgleda! Nezakonska deca, bodisi domačega, bodisi ruskoga pokoljenja, kakor tudi „nazadnjaško“ procvtanje gospodarstva ob sličnih prilikah, je jasen dokaz tej skromni trditvi! Ljubezen je še vkljub tej ostri kazni tlela nadalje: prišlo pa je do popolnega gospodarskega poloma, kar je dalo bistroumnu Don Juanu dovolj povoda, da se je skesano potkal na prsa, opravljal partedensko pokoro in zaprosil „Prevzvišenega“, v svrhu nadaljevanja svoje obrti, nov teritorij. — Bil je uslišan. — Kot nagrado za to hitro *pospeševanje memorale* je dobil pod oblast „župnijo“ v bližini pohujšane šentviške doline. Ženi je po par mesecih samozatajevanja počilo še vedno njemu udano srce. Zapustila je poleg opustošenega posestva dva nepreskrbljena otročiča, ki sta si v času tega blagostanja pridobila res lepih smernic za bodočnost (citat: o mlinskem kamnu). Mož je dospel preteklega leta domov, zaznal smrt žene in se prepričal o preostanku svoje imovine — kako mu je pri duši — je prežalostno, da bi opisovali; pravijo, da se izseli čez morje. Leta 1918. je nadomestil odstavljenega junaka prve perijode, z vsemi talenti obdarjeni kaplan „Fronc“, iz ribniškega okraja. Če bi ga videli, ko se je spustil popoldne na svojem belcu iz farovškega holmca proti dolini v dir, bi se ne čudili njegovemu uspešnemu opravljanju teh ali onih poslov. Bil je visoke, vitke postave. Če je srečal kedaj „nevnikar“, je uprl *ponosno* oči v tla, rdeči lasje pa so mu prav z ribniško trmo pogledali izpod klobuka in izdajali njegove skrivnostne misli. Bivanje v farovžu mu je bilo nevzdržno. Izbral si je kot refugium — par korakov od farovža oddaljeno gostilno, kjer je imela — mimogrede omenjeno — zala učiteljica Marica svoje stanovanje. Preklinjanje energične farovške kuharice in ostri opomini blagosrčnega župnika niso mogli pretirgati zvez Fronca s to hišo, kamor ga je gnalo ob vsaki uri poleg drugih nagibov posebno pregloboko nagnenje do one kapljice, ki je bila često povod zamolkemu klicanju „znanega svetnika“ ob urah, ko je ubogo, izdelano ljudstvo že spalo spanje pravičnih. Posebnih diplom si je pridobil pri barantanju tivolskih konj (ob prevratu), prekopovanju prediva, moke in drugih naturalij. Doživel je tudi pohvalo za zanemarjenje pouka v krščanskem nauku na muljavski ljudski šoli. (To bi se mu naš pokojni Jurčič zahvalil.) Izvanredno veselje je vžival na *svatbah*. Tako se mu je vzradostilo srce, ko ga je premožna mlinarjeva družina iz Temenice povabila na očet svojega sina. Na to pot se je odpravil

«Martin, jaz nisem kriva», je odgovorila trepetaje.
 «Ha, torej sem kriv jaz, kajne!»
 Zena se je spustila v glasen jok.
 «Da, Martin, ti si kriv. Zakaj si šel od mene? Toda ne, ti nisi kriv. Kriva je vojska. Moj Bog, ko bi ti vedel, kaj sem vse prestala, koliko trepetala, oh — ti —»
 Jok ji je zaprl besedo. Martinu se je zasmilila v srce.
 «Pusti delo! Doma mi poveš vse. Ne boj se me in pojdi z menoj!»
 Katra je ubogala in šla z možem.
 Martin je med potjo opazoval svojo ženo. Njena, prej tako cvetoča lica so bila sedaj blede in upadla. Koža na rokah je vsled trdega dela postala hrapava kot dobova skorja. Obleka ji je visela ohlapno na shujšanem životu. Iznova se mu je vzbudilo sočutje do nje.
 «Katra, kje imaš otroka?»
 «Mati ga imajo.»
 «Pojdi ponj in ga nesi domov! Toliko je že menda pri hiši, da se bo preživelo še to otroče. Pojdi ponj, pravim!»
 Ona se je ozrla v moža s pogledom, polnim neizmerne hvaležnosti.

In tako se je zgodilo, da je šlo z materjo tudi dete. A malemu črvčku ni bilo usojeno, bivati v bližini dobrega «očima», kajti že po nekoliko dneh ga je napadla neka zavratna otroška bolezen ter mu povzročila preselitev na oni, boljši svet.
 Dnevi našima zakoncema pa so tekli mirno dalje. Martin ni svoji ženi očital ničesar, niti izpraševal je ni nikoli o ničemer, kar bi ji bilo zoprno. A vkljub temu se je vse predruščilo v hiši. Zena si je prizadevala izpolniti sleherno možovo željo, delala kot služkinja, toda v svesti si svojega greha, je vedno trepetala pred njim. To pa ju je odtujevalo. Vsa predvojna je minula in nekaj težkega in mučnega je ležalo med njima.
 Martin ni črnil živi duši žal besede čez svojo ženo. V pridnem delu je iskal razvedrila. Le kadar je bil sam, je včasih posegel z žuljavo desnico v osivele lase ter natihoma vzdihnil:
 «Oj ti nesrečna vojska, ki si mi vzela ženo in porušila vse moje nekdanje blagostanje!»

z namenom, da ne vidi par dni farovža. Zgodilo se je. — Rajal, plesal in izpodbujal k zmernosti je dva dni ter dve noči ne da bi se branil, mesto postelje, peči. Kazen za greh je prišla v obliki malega ukora in istočasno premostitve v Št. Vid nad Ljubljano (srečna fara). Tu pa se je kompetentna oblast v početku urezala. Franc so šli domov v Ribnico privatizirat. Poudarjajoč, da mu ni do ukrepov „Najvišjega“ njegove knežoškofije, je sklenil stikati med posvetnjaki po karijeri. Ze je padalo od njega posvečeno odelo, ko mu neznan moč dodeli sposobnost spoznati svojo temno dušo. — Skesal se je. — Čez teden dni so ga videli v Št. Vidu nad Ljubljano.

Šoštanj. Zopet moramo poročati o skrajno nevarnem rovarstvu Nemcev zoper našo narodnost in državo. V nedeljo 20. t. m. so tukaj pokopali iz Vojnika prepeljano truplo zdravnika dr. Breschnika. Požarna bramba iz Vojnika, ki nosi na svojih čeladah nemški napis: «Hohenegg» in ki ima le nemško poveljevanje, se je izkazala tudi še s tem, da je njen slavnostni govornik v gostilni pokojnikove sorodnice Breznik javno in zelo glasno, da bi ga ja vsi navzoči vojniški in številno zbrani šoštanjski nemškutarji slišali, teatralično izjavil: «Mi dobro vemo, zakaj je pokojnik tako zgodaj umrl, kdo je tega kriv, ampak sedaj tega še ne smemo reči, ampak Bog jih bo kaznoval! Tako-intako bo vse hudič vzelo!» Da to cika na razmere, ki so nastale vsled ustanovitve Jugoslavije, da so bile torej te besede naperjene zoper našo državo in da so bile izrečene samo v namen, da se ljudi hujska zoper naš narod in državo, pač ni dvoma. Po pogrebu so nato ti ognjegasci kričali po šoštanjskih ulicah «Heil» in ko jih je tukajšnji klobučar Josip Ravljen opozoril, da kaj takega tu ni dopustno, so ga prevrgli in ga je potem še neki šoštanjski nemškutar sunil z obuto nogo v glavo, da je bil ves pobit in krvav. V Kunst-Breznikovi gostilni so nato izzivalno prepevali nemške pesmi. Kričali so tudi, da bodo peli «Die Wacht am Rhein». Ob 21. uri so bili v hotelu «Jugoslaviji», iz katerega se je nato zaslislalo trikrat zaporedoma kričati: Heil Deutschoesterreich!, da se je daleč razlegalo po šoštanjskem trgu pred hotelom. Prebivalstvo v Šoštanju, ki se da zelo rado podhujskati v nemškem smislu, je bilo vsled tega zopet jako podkrepjeno v svojem itak od nekčaj protinarodnem duhu in je s tem zopet za dolgo časa pokvarjeno delo za prihoditev v prejšnjem času k Nemcem prestopivših Slovencev. Na tak način se jih stalno vzdržuje v živem protidržavnem duhu, da so za vsak prevrat vedno pripravljene. Naše oblasti nikakor niso nikacijonirale dosti energično. Šele po že posrečeni protidržavni demonstraciji izrečene kazni pa so naredilo skoraj brez vsakega učinka ker ob času njihove izvršitve že skoraj nič ne ve več, zakaj so se izrekle. Le takojšnja pogumna intervencija more preprečiti protidržavni in protinarodni utis na mnogobrojno radovedno in dovetno ljudstvo. Pri nas se pa vsak boji intervencije, ker izkušnja uči, da oblasti običajno kaznujejo pogumnega intervenijenta zaradi vsake malenkosti (popolnoma gladko kaj takega niti ne more izteči) namesto, da bi ga v vsakem oziru podpirale ter tako uspešno zatrle protidržavno nemčursko hidro. (Opom. uredništva: Dopis smo prejeli od zanesljive strani. Iz njega se vidi, kako škandalozne razmere vladajo v nekaterih spodnještajerskih ponemčurjenih gnezdih. Opozarjamo na te razmere posebno novega deželne predsednika g. dr. Baltiča, od katere-

ga se splošno pričakuje, da poseže z železno roko v te razmere.)

Iz Šentvida na Dolenjskem. Kakor že znano postoja pri nas društvo Sokol in društvice Orel. Društvo Sokol — saj je po sebi umevno — vedno pridobiva na članih, na vplivu med ljudstvom, ima že svojo godbo ter sploh vsestransko napreduje. Orel, če se vobče more pripoznati njegov obstoj, igra tu bolj vlogo pastorka. Povsod vleče kratko! Lansko leto so z velikim pompom ustanovili to društvo in — o j majka jim tužna — danes imajo menda enega ali dva člana. Razvijanje Sokola priznajo celo nasprotniki. Ni še davno tega, ko so orlovski velikaši debatirali in rekli, da se morajo žuriti, da jim Sokol v vsem prenjači. Sila je velika! Kaj ukreniti? Po brezuspešnem premišljevanju so se jim glavice s turobnim izrazom pobesile. Končno so stuhtali, da si pomagajo s katoliškim izobraževalnim društvom — češ, Marijine device bodemo že pridobili, te nas morajo spraviti iz zagate. In res! Le-te se zaprašijo kot razdražen roj sršenov pod okrilje tega kat. izobr. društva, prirede igro, pa, o j o j, program je bil tako nesrečno izbran, da je izobrazba popolnoma izostala. Govorilo se je na odru, pred zbrano množico — ampak vam samo na tiho povem — o urinu, ki se ga meče na «razbeljeno reno» in o kravjem odpadku; seveda v krepkih slovenskih izrazih. Prepuščam javnosti, da presodi, ako spadajo taki predmeti v samogovor igralca, ki igra kot član izobraževalnega društva. Sicer so pa tudi voditelji, taki, da je obstoj teh klerikalnih društev nemogoč. Enega so izvolili g. škof kazenskim potom premestiti — mož je imel res macedonske navade. — Drugi, g. Lovro Jevnikar, pa niti sam nima toliko izobrazbe, da bi se mogel priprostit človek ž njim pogovoriti; vpije in hrešči nad ljudmi, kakor hijena v puščavi. Prišel sem temu možakarju po zaslugi njegovega sotrudnika kaplana ml., ki me je prvič in zadnjič speljal na limanice, nedavno v roke; mislil sem, da imam pred sabo posebljeno surovost in ves prepađen sem iskal rešitve v begu. No, mogoče ima kat. izobr. društvo namen poslati Lovrenčka v kak «Schnellsiederkurs», da si tam osvoji najpotrebnejše paragrafe o lepem in dostojnem vedenju. Ne gre jim, pa jim ne gre, kljub temu, da uporabljajo različna neprimerna sredstva. Pred kratkim je vprizorilo društvo Sokol burko «Kakršen gospod, tak sluga». Da igra ni pohujšljiva, to vsak ve, kdor igro pozna. Kaj so naredili nasprotniki? Govorili so okrog, da ta igra ni za osebe izpod 18. leta; na priznici se je prepovedalo Marijinim devicam iti k predstavi, češ da je pohujšljiva. — Kadar priredijo sami, vpletajo zopet med popoldansko službo božjo reklamo za prireditve. Je mogoče to veseli del kake molitvice? — Seveda ni vse to preprečilo, da ne bi bila dvorana nabito polna. Slučaj, kako tudi pri nas zlorablja jo cerkev. Quousque tandem — —? Sicer jih pa tudi lastni ljudje ne marajo. Prosili so zatiški samostan za barako, ki so jo menihi na zatiški postaji podrlji; Orli so nameravali narediti nekako orlovsko barako ali celo dom. Samostan jim je seveda pokazal fige. Prosili so beneficijata, ki ima prostoren vrt, da jim dovoli zidati tam dom. Beneficijata ne da! Sedaj pa, kakor se sliši, mislijo postaviti dom tam, kjer stoje farovške drvarnice ali kurniki, nevem kaj že. No tam jim iz srca privoščimo prostor. H koncu pripomnim, da je Lovrenček prosil, naj se take stvari nikar ne raznašajo, da se ne izve, kak-

šne nedostojne stvari se godijo v naši katoliški fari. Obljubil sem, da bodem molčal; sedaj pa, ko vedno bolj smrdi, ni mogoče več molčati.

F. K.

Politični pregled.

Ljudsko štetje je že končano, ampak natančnega pregleda še nimamo, ker končni izid bo razglašen najbrže še-le čez par mesecev. Ampak eno je gotovo: da so pri nas

Nemci silno nazadovali

in v mestih, ki so poprej vedno izkazovala veliko nemško večino, imajo danes samo majhno nemško manjšino. Celov v kočevskem mestu je več Slovencev kot Nemcev! V Mariboru, Celju, Ptujju, Ljutomeru, kjer so v avstrijskih časih vedno našli veliko večino Nemcev, se je sedaj, pri pravilnem štetju izkazalo, da so bile vse te številke v avstrijskih časih umetne, potvorjene, ker se je šlo avstrijski vladi za tem, da pokaže čim večje število Nemcev in čim manjše število Slovencev, da bi na ta način nekako opravičila svojo protislovensko politiko. Med drugimi krivicami je sedaj odpravljena tudi ta, sedaj pri ljudskem štetju nihče več ne bo zapisoval Slovence za Nemce.

V ustavnem odboru ustavotvorne skupščine se pridno nadaljuje

delo na ustavi,

ki je že dobro napredovalo in upati je, da pride ustavni načrt že koncem marca pred ustavotvorno skupščino, ki ga bo gotovo tudi kmalu preresetala in sprejela. Posebno živahne so bile razprave o določbah glede vere v ustavnem načrtu. Ta točka je za enkrat odložena in se bo o njej sklepalo te dni. Večina ustavnega odbora zahteva, da se lahko sodnijsko preganja duhovnike, ki bi zlorabljali cerkev v politične namene. Klerikalci so, seveda, izven sebe radi tega, ker dobro vedo, da se držijo še kolikor toliko po koncu samo z zlorabo cerkve in vere v svoje strankarske namene. Zato pravijo, da pomeni ta določba izzivanje katoličanov, v resnici pa ona ni čisto nič naperjena proti katoliški veri, nasprotno, vsak katoliški vernik bi moral biti zadovoljen, da zgine iz cerkve politika, ki nikakor ne spada v cerkev.

Sploh se je v parlamentu

položaj klerikalcev silno poslabšal,

ker so klerikalci izgubili tudi zadnje svoje prijatelje, tako, da so sedaj popolnoma osamljeni, obenem pa tudi obsovraženi od vseh, ker eni jih ne marajo radi njihovega klerikalnega stališča, drugi pa radi njihovega protidržavnega stališča. Klerikalci sicer še vedno trdijo, da so oni za močno državo, ne povedo pa, kako bi mogla biti močna država, ki bi bila razdeljena na šest delov, ki bi bili med sabo samo prav na rahlo zvezani. S svojim ustavnim načrtom so se klerikalci enkrat za vselej onemogočili.

V zadnjem času so se pojavila tudi

med zemljiaradniki resna nasprotja,

ki so dobila svoj izraz v ustavnem odboru. Zastopniki srbskega dela zemljiaradniškega kluba so namreč glasovali proti vladinemu ustavnemu načrtu, medtem, ko je zastopnik slovenskega dela zemljiaradniškega kluba glasoval za načrt. Ne ve se še, kako se bodo ta nasprotja poravnala, ampak zdi se, da do preloma ne bo prišlo, temveč da se bosta obe

krili zemljiaradniškega kluba zopet pobotali, ker razlike v presojanju položaja niso tako velike, da bi morale dovesti do razdora.

Odnosaji med našo državo in Italijo so še vedno na zunaj popolnoma pravilni, v resnici pa še vedno dosti napeti. V prvi vrsti se gre

za posest pristanišča Baroš,

ki se nahaja med našim Sušakom in samostojno reško žrčavo. To pristanišče je silne važnosti tako za nas, kakor tudi za Reko. Za nas je posest tega pristanišča zato tako silne važnosti, ker je to edino porabno naše pristanišče ob Kvarnerju, ki bi vsaj za silo zadostovalo, dokler ne izgradimo v Bakru ali Kraljevicu primerne pristanišče, oziroma dokler ne bo zgrajena železnica od Ogulina do Splita, kar bo trajalo še kaki dve leti. Za sedaj pa mi moramo imeti to pristanišče, da se more takoj razviti naša pomorska trgovina. Reka bo pa tudi težko pogrešala posest tega pristanišča in zato je razvnela vse duhove v Italiji, da bi se vplivalo na italijansko vlado, da bi ona pri razmejitvi dosegla pridruženje Baroša Reki. Radi tega smo bili nekaj časa v skrbeh, ampak sedaj je italijanski zunanji minister grof Sforza izjavil, da pripada pristanišče Baroš po rapalski pogodbi Jugoslaviji in pričakovati je, da se bo italijanska vlada tega držala.

Ker je naša vlada sklenila, da se ne spuša v trgovinska pogajanja z Italijo vse dotlej, dokler ne bo

izpraznjeno naše ozemlje,

ki nam pripada po pogodbi, ki ga pa Italijani nikakor niso hoteli zapustiti, je Italija začela polagoma vendar-le zapuščati naše kraje in tako so pred par dnevi naši vojaški oddelki prispeli na otok Pag, navdušeno pozdravljeni od jugoslovanskega prebivalstva, ki je moralo več kot dve leti prenašati vse križe in težave italijanske okupacije. Tudi otok Vis so Italijani že zapustili in upati je, da zapustijo v kratkem tudi logaško okolico, ker predvčerajšnjim se je že sestala v Ljubljani razmejitvena komisija, sestavljena iz naših in italijanskih odposlancev. Ta komisija ima v podrobnostih urediti meje od Triglava do Reke. To delo gotovo ne bo predolgo trajalo, ker je meja že določena v rapalski pogodbi in se imajo urediti same posameznosti na licu mesta. Ko bi vsaj to že enkrat bilo urejeno!

V zadnjem času se množijo glasovi, da proglasi Italija

Trst za svobodno mesto,

ki se še razširi in bo obsegal še Tržič, Milje in Nabrežino. Misli se, da bo Trstu s tem v gospodarskem oziru pomagano, ker se na ta način mesto lahko razvije v veliko mednarodno trgovsko in pomorsko središče.

Na vse strani se zapažajo mrzlične

priprave za spomlad,

ki utegne prinesiti izmučeni Evropi zopet vojno. Ruski boljševiki dobro vedo, da bo kmalu konec njihove vlade, kakor hitro razpustijo svojo armado in ker armade ne morejo držati pod orožjem brez pravega razloga, se pripravljajo na napad na Poljsko in morda tudi Rumunijo. Obrambne priprave vodi Francija in močno se zdi, da bi ona rada tudi našo državo zapletla v vojno z Rusijo. To se ji pa skoraj gotovo ne bo posrečilo, ker mi imamo dosti drugih skrbi, kakor da bi prelivali svojo kri po ruskih planjavah. Polja-

ki in Rumuni bodo pač toliko močni, da odbijejo napad boljševiških armad tudi brez naše pomoči. Ta vojna nas čisto nič ne briga in mi bi se samo branili, ako bi bili napadeni.

Gospodarstvo.

= **Nov železniški načrt.** V Jugoslaviji imamo odločno premalo železnic in to je ena od največjih ovir gospodarskega razvoja. Na Slovenskem smo še dobro preskrbljeni z železnicami in ko dobimo še zvezo Kočevje-Brod-Moravice, Črnomelj-Ogulin in Murska Sobota-Ljutomer-Ormož, bomo na manjše zveze lahko počakali. Ampak na jugo-vzhodu države je železnic odločno premalo in novi načrti se javljajo kar eden za drugim. Po enem teh načrtov bi se zvezala bogata Vojvodina z ravno tako bogato Mačvo in sicer z železnico iz Novega Sada preko Šabca v Valjevo. Ta železnica bi bila zelo potrebna, ker bi tekla po najbolj rodovitnih delih države in bi tudi razbremenila bodočo jadransko železnico, ki bo zvezala Beograd z Adrijo.

= **Mestna hranilnica ljubljanska** je dosegla pri hranilnih vlogah lepo številko 200 milijonov kron. Ob izbruhu vojne je imela hranilnica 45 milijonov in koncem leta 1919. 100 milijonov kron. V enem letu so se torej vloge podvojile.

= **Novi dinarski bankovci.** Finančno ministrstvo je naročilo v Ameriki nove 10-, 100- in 1000dinarske bankovce, ki bodo do konca tekočega leta najbrže izdelani in bodo imeli tako obliko, kot so jih imeli bankovci, izdani svoječasno od srbske Narodne banke. Vsekakor teh bankovcev ne bo mogoče tako lahko ponarejati, kakor so ponarejali «orače».

= **Tovarna vagonov.** Več jugoslovanskih denarnih zavodov je kupilo ves material neke madžarske tovarne vagonov in tako se je ustanovila v Brodu na Savi «Prva jugoslovanska tvornica za izdelovanje vagonov in mostov», z delniško glavnico 50 milijonov kron. Ker je prenešen v Brod že ves inventar (stroji itd.) one madžarske tvornice, bo nova tovarna lahko kmalu začela obratovati in potem bomo izdelovali tako potrebne vagonne, ki nam tako primanjkujejo, doma.

= **Cinobar in živo srebro v Savinjski dolini.** Danijel Omerzu iz Slov. Bistrice, ki ima v Sv. Pavlu rudosledno pravico, je pri svojih rudoslednih delih v tamošnjem rudniku zadel med drugim tudi na cinobar in živo srebro.

= **Naše slive dobijo v severnih državah,** posebno v Nemčiji, prav dobre kupce in zato je ministrstvo prometa naročilo železniškim ravnateljstvom, da dajo izvoznikarjem te robe kolikor mogoče veliko število vagonov na razpolago. Največ sliv izvažata Bosna in Srbija.

= **Belokranjska železnica in proga Kočevje-Brod-Moravice.** Pred kratkim se je bavil »Obzor« s prometnimi zvezami v Sloveniji z morjem. Po njegovem mnenju bi mogel najti slovenski promet spoj z reško progo, v sledečih smereh: Ljubljana-Kočevje-Brod-Moravice, Ljubljana-Črnomelj-Ogulin in Ljubljana-Bubnjarci-Karlovac. Glede slednje meni »Obzor«, da ne more priti v poštev radi slabe gradnje in velikega ovinka, ki ga napravi železnica na Metliko in Karlovac. V poštev bi prišla samo belokranjska ali kočevska proga. Kočevska proga je bližja od belokranjske (dolga je komaj 50 km), vendar se izogne ogulinskemu železniškemu križišču, teče po jako težavnem terenu in bi zahtevala velikih finančnih žrtv. Karlovška železnica obremenjuje reško progo na 57 km (do Ogulina), kočevska bo jo obremenjevala na dolžini 37 km. Proga Bubnjarci-Karlovac že radi tega ne more priti v poštev za domači in tranzitni pr-

met z morjem, ker je južna železnica Zidani most-Zagreb več kakor 40 km krajša in tarifarno mnogo cenejša. Stroški za zgradbo kočevske proge so neprimerno visoki, ker je teren jako težaven in bi se moral zgraditi drugi tir reške železnice od Brod-Moravice pa do Ogulina in znatno izboljšati lokalno progo Grosuplje-Kočevje. Belokranjska proga je za 40 km daljša, vendar ne bi stala niti četrtine tega kar kočevska proga. Pri Ogulinu bi presekal reško progo in tekla v smeri na Split. »Obzor« je pri svojem v tehničnem in kalkulatoričnem oziru stvarnem razmišljanju prezrl razlog, ki govori za kočevsko zvezo. Ta proga bi namreč spajala industrialno in obrtno že lepo razvite kraje ribniške doline z bogatimi kočevskimi gozdovi in ustvarila tem krajem možnost razvoja.

= **Gozdovi v Jugoslaviji.** Iz predavanja, katerega je imel v Zagrebu pomočnik ministra za šume in rude dr. Nenadić, posnemamo: V Jugoslaviji je 30 % površine pokrite z gozdovi. Letni prirastek lesa znaša okoli 30 milijonov kubičnih metrov, in sicer je od tega polovica gradbenega lesa, polovica pa za kurjavo. Ta letni prirastek predstavlja vrednost 1 milijarde 800 milijonov kron. Zalostno je, da imamo v Jugoslaviji ogromno veliko pustih pokrajin, ki nimajo neobdelane in nepogozdene prav nobene cene, dočim bi v nasprotnem slučaju imele milijardske vrednosti. Dolžnost države in vseh poklicanih faktorjev je, da omogočijo hitro pogozdenje ogromne prazne površine. Na enem hektarju gozdne zemlje more v 120 letih zrasti 1200 kub. metrov smrekovine in do 800 kub. metrov bukovine. Da se modre in dobičkanosno izkoristi to naše neizmerno prirodno bogastvo, je treba sodelovanje cele inteligence, katere dolžnost je, da podpira državo pri ohranitvi starih in pri vzgoji novih gozdov. Narod je treba vedno opozorjati na veliko važnost gozdov za naše narodno in državno gospodarstvo.

= **Žigovanje in popis predvojnih avstr. drž. dolgov.** Generalno ravnateljstvo državnih dolgov objavlja popis onih predvojnih avstr. državnih dolgov, ki se morajo najkasneje do 15. marca naknadno žigovati in popisati. a) Splošni državni dolg: 1.) 5% posojilo na srečke iz leta 1860 (5% Losanleihe vom Jahre 1860), 2.) Premijsko posojilo iz leta 1864 (Prämienlosanleihe vom Jahre 1864); — b) Avstrijski dolg: 1.) 4,36% no posojilo zav. družb in l. avstr. hranil. iz leta 1911 (Darlehen der Versicherungsgesellschaften und der l. Österr. Sparkasse in Wien vom Jahre 1911); 2.) 4% državne zadolžnice iz leta 1912 (4% Staatsschuldscheine vom Jahre 1912); 3.) 4,5% državne zadolžnice iz leta 1912 (4,5% Staatsschuldscheine vom Jahre 1912 lit. A und B in Sterling).

Beležke.

U III 627/20-8. V imenu Njegovega Veličanstva kralja! Obtoženec Luka Sila je kriv prestopka v smislu člena III. zak. z dne 15. oktobra 1868, št. 142 d. z., storjenega s tem, da je zanemaril daljšo pazljivost kot odgovorni urednik periodičnega, v Ljubljani izhajajočega lista «Domovina», vsled česar je v tem listu z dne 17. septembra 1920., št. 103, izšel zoper zasebnega obtožitelja Josipa Pirca pod zaglavjem «Beležki» članek, ki tvori v smislu § 493 k. z. pregrešek zoper varnost časti po § 488 k. z. in se obsodi po št. 5 g. navednega člena zaradi tega na 40 (štirideset) kron globe in v slučaju neizterljivosti na štiri dni zapora in po § 389 k. pr. r. v plačo stroškov kazenskega postopanja in po § 39 srb. zak., da to sodbo v listu priobči na tistem kraju in z istimi črkami, kakor je izšel žaljivi članek v 14 dneh po pravomočnosti sodbe. — Ljubljana, dne 31. decembra 1920, — Potrato l. r.

b. **Dr. Korošec bi se rad pogajal.** Klerikalci se nahajajo v Beogradu v zelo slabem položaju, ker so navajeni vladati in zapovedovati, sedaj so pa tako daleč od vlade in brez vsake moči. Da se rešijo iz tega neprijetnega položaja, je njihov voditelj dr. Korošec ponovno prosil ministrske-

ga predsednika, da bi ga sprejel v svrhu razgovora o političnih zahtevah klerikalne stranke. Končno je Pašić Korošca sprejel, ampak o kaki spremembi vladnega ustavnega načrta niti slišati ni hotel, temveč je odločno izjavil, da o klerikalnem predlogu sploh ne more govoriti.

b. **Stranka je oslABLJENA!** Minister prosvete Pribičević je preosnoval višji šolski svet za Slovenijo tako, da imajo v njem svojega zastopnika tudi kmetje — sploh, preosnoval ga je tako, da bo on lahko vršil svojo nalogo. Naše klerikalno časopisje je radi tega zagnalo velik krik, češ, da je vera v nevarnosti. V resnici ni vera v nobeni nevarnosti, pač pa je klerikalna stranka občutno oslABLJENA, kakor je dr. Korošec sam priznal, ko je v tej zadevi posredoval pri ministru prosvete — seveda, brez uspeha, ker minister prosvete zastopa edino pravilno stališče, da ima šola služiti ljudstvu in državi, ne pa koristim kateresibodi stranke.

b. **Klerikalci protestirajo.** Ker klerikalni poslanci nimajo v Beogradu drugega dela, vlagajo pri vladi po vrsti razne proteste. Tudi proti občinskim volitvam na Slovenskem je vložil dr. Korošec protest, ki bo pa ravno toliko zalegel, kakor so zalegli tudi protesti radi novega višjega šolskega sveta in telesne vzgoje mladine po sokolskem načinu. Skrajni čas je že, da se vršijo občinske volitve in sicer na enak način, kot se vršijo po celi državi. Radi Korošca in njegovih tovarišev ne bomo imeli na Slovenskem posebnega občinskega volilnega reda, prikrojenga nalašč tako, da bi on služil v prvi vrsti koristim klerikalne stranke.

b. **Imenovanje dr. Baltiča za deželnega predsednika na Slovenskem** je vrglo klerikalce popolnoma iz ravnotežja. Dr. Baltič je bil vedno odličen uradnik in uživa povsod dober sloves, tako, da bomo gotovo zadovoljni z njim tudi kot s predsednikom deželne vlade. Klerikalci so nanj samo zato hudi, ker bo dr. Baltič vodil na Slovenskem narodno in državno politiko, ki je klerikalcem tako zoprna in zato so v «Slovenec» prav sirovo napadli novega predsednika deželne vlade takoj, ko se je zvedelo za njegovo imenovanje. Ampak Brejčevi časi, po katerih se klerikalcem tako toži, so minuli in se ne povrnejo več.

Novosti.

* **«Antikrist v Ljubljani».** Danes priobčujemo v stihih opis znamenite demonstracije ljubljanskih tercijalk v «Mestnem domu» in čitatelji bodo imeli pri čitanju te pesmi gotovo svojo zabavo. V prihodnji številki bomo nadaljevali «Svetovno vojno».

* **Za občinske volitve na Slovenskem** ne bodo veljali oni volilni imeniki, ki so bili sestavljeni povodom volitev za konstituanto, ker so te imenike sestavili klerikalci preveč pristransko v svojo korist. Sedaj bodo sestavljeni novi imeniki in pri tem se bo strogo gledalo na to, da bodo vpisani vsi oni, ki imajo res volilno pravico. Da se to doseže, je treba, da se vsak volilni upravičenec sam potruži, da pride v volilni imenik, ker pristranost pri sestavljanju volilnih imenikov v jeseni je bila samo tako mogoča, da se posamezniki niso brigali za imenike, klerikalci jih pa niso vpisali, ako niso bili sigurni njihovi pristaši.

* **Komunisti žugajo!** Po deželi se klatijo razni sumjivi ljudje, ki jim smrdi delo in se pečajo rajše s komunistično agitacijo. Ti komunistični agitatorji pravijo, da bo kmalu izbruhniti njihova revolucija, da bo-

do oni odstavili vlado in poklali vse one, ki nočejo biti komunisti. Naše ljudstvo je toliko razumno, da ne bo nasedlo tem zločinskim hujskačem, ampak radi reda in tudi radi pomirjenja onih, ki bi morda verjeli tem klatežem, da bodo res kaj naredili, je najboljšje, da se vsakega človeka, ki razširja take vznemirljive vesti, izroči takoj orožnikom, da spravijo zločinca na varno. Naša država je dovolj močna, da vduši vsak poskus komunističnih agitatorjev napraviti iz Jugoslavije drugo Rusijo, ampak najboljšje je, ako tudi do nobenega poskusa ne pride, da ne bo treba radi teh zločinskih hujskačev prelivati krvi. Da se onemogoči tudi vsak poskus, je najbolje, da se vsakega posameznega hujskača napravi neškodljivega, ker ti zločinci sicer ne bodo dosegli svojega namena, ampak ljudi vznemirjajo in razburjajo po nepotrebnem. Največ bi trpel pod komunizmom ravno kmet, kakor se to vidi na Ruskem in zato bi morali biti kmetje v prvi vrsti previdni in bi morali gledati tem hujskačem na prste.

* **Demonstracije radi narodne cerkve.** V Ljubljano je prišel dalmatinski duhovnik, ki je pristopil narodni cerkvi in za to cerkev sedaj deluje — s predavanji, v katerih pojasnjuje pomen narodne cerkve, katere cilj je osloboditev od rimskega vpliva. Kakor je znano, je češka narodna cerkev že zelo močna, ker tam prestopajo v narodno cerkev kar cele župnije. Močno je gibanje za narodno cerkev tudi na Hrvaškem in v Dalmaciji, pri nas pa tega gibanja še ni, pač pa vlada zanj veliko zanimanje, kar je dokazalo predavanje omenjenega dalmatinskega duhovnika Miloševića preteklo soboto v ljubljanskem Mestnem domu. Dvorana je bila polna, ampak med poslušalci je bilo tudi precej klerikalnih žensk, ki niso prišle poslušat predavanja, temveč razbijati. In res so te klerikalne ženske začele takoj ob začetku vpiti in razsajati, kot bi bile obsedene. Oni, ki so prišli na predavanje radi predavanja, s tem, seveda, niso bili zadovoljni in so zahtevali, da se razgrajajoče ženske odstranijo in ker one niso hotele ubogati, so jih gasilci spodili z mrzlimi curki vode iz brizgalnih cevi. Ker se je zbralo tudi zunaj, pred «Mestnim domom» dosti klerikalnega žentstva, ki je začelo obmetavati s kamenjem okna dvorane, v kateri se je vršilo predavanje, so nastopili gasilci tudi zunaj in trg je bil kmalu prazen, predavanje se je pa potem nemoteno nadaljevalo in končalo.

* **Kaki so!** V Lichtenturničnem klerikalnem šolskem zavodu v Ljubljani je čital katehet mesto pridige protest škofov proti sokolski naredbi ministra prosvete. Tega kateheta, ki nastopa tako drzno proti ministru prosvete, bi trebalo naučiti malo discipline. V tem klerikalnem zavodu so zagrozili gojenkam, ki so članice Sokola, da jih bodo izključili iz šole! Bilo bi res potrebno in koristno zaupati vse te zasebne klerikalne šolske zavode, ki služijo mesto vzgoji mladine samo klerikalizmu. Ako se pa teh zavodov že ne zapre, naj se vsaj ukrene potrebno za zadoštno nadzorstvo.

* **Minister trgovine dr. Kukovec v Londonu in Parizu.** V Londonu je otvorjena industrijska razstava, na katero je bil povabljen tudi naš minister trgovine, dr. Kukovec, ki je v ponedeljek tudi odpotoval. Obenem je povabila francoska vlada dr. Kukovca, da bi pri tej priliki posetil tudi v Parizu francoskega ministra trgovine in minister dr. Kukovec je to obljubil. Tudi župana velikih angleških industrijskih središč Glas-

gowa in Manchester sta povabila našega ministra trgovine, da bi si ogledal tamošnje velike tovarniške naprave. Radi pomanjkanja časa poseti dr. Kukovec samo Glasgow.

* Proti Habsburžanom. Madžarji bi na vsak način radi poklicali na madžarski prestol poprejšnjega svojega kralja Habsburžana, ker upajo, da se z njegovo pomočjo Madžarska razširi in poveča. Madžarji so dovolj neumni, da verujejo v ono, kar je nemogoče: da bi namreč Madžarska postala privlačna moč za narode, ki so se od Madžarske osvobodili, ko bi le vladal na Madžarskem zopet kak Habsburžan, pri tem pa niti ne pomišljajo na to, da so ravno radi Habsburžanov bežali nemški in nemadžarski narodi od Avstrije in Madžarske. Sicer pa nasprotujejo povratku Habsburžanov na avstrijski ali madžarski prestol zavezniške velike sile. Te dni so diplomatični zastopniki Anglije, Francije in Italije izročili madžarskemu ministrskemu predsedniku noto, v kateri odločno izjavljajo, da so Habsburžani zakrivili vojno in da niti govora ne more biti o temu, da bi se oni vrnili na prestol. Morda bodo sedaj Madžarji vendar uvideli, da je najbolje tudi za njih, ako se odpovedo Karlu, ki so se mu vsi drugi tako radi odpovedali.

* Ne potujte v Ameriko! Ameriški jugoslovanski list «Jugoslovanska država» priobčuje članek: «Ne potujte v Ameriko», v katerem opisuje razmere v Ameriki tako, kakršne so one v resnici. Naši ljudje silijo v Ameriko, ker jih zapeljuje visoka vrednost dolarja, ne pomislijo pa na to, da se mora dati tam za par čevljev 5—6 dolarjev, kar pomeni toliko, kot 600—700 naših kron, torej ravno toliko, kot pri nas, nihče pa naj ne misli, da bo zaslužil v Ameriki toliko dolarjev, kolikor kron zasluži v domovini! Sicer je pa sedaj sploh težko dobiti delo v Ameriki, kjer je na stotisoče brezposelnih med onimi, ki so že dolgo v Ameriki in v takih razmerah novinec niti misliti ne more na to, da bi dobil delo. Ameriška industrija preživlja težko krizo kot v Evropi, posledice vojne se čutijo tam kot pri nas. V sedanjih razmerah je Amerika vse prej kot obljubljena dežela in vsak bo lažje in boljše izhajal v domovini, kakor ako se poda na daljno pot preko oceana. Pripominjamo, da se želi vrniti iz Amerike dva in pol milijona izseljencev, pa to ne gre tako hitro, ker je premalo ladij in pa tudi zato, ker mnogi nimajo dovolj denarja za vozno v domovino!

* NASTOP REKRUTOV V JUGOSLAVIJI. Nastop vojaške službe za nove rekrute v naši državi je v glavnem izvršen in je dal jako dobre rezultate. Najrazveselivejši so rezultati v Macedoniji in Stari Srbiji, kjer so se odzvali rekruti skoro polnoštevno, a vsi izostanki so opravičeni. Tudi v Srbiji je odziv rekrutov polnoštevno. Kar se tiče rekrutacije tostran Save in Donave, odziv ni bil sicer popoln, ali vendar mnogo povoljniji nego pri zadnji rekrutaciji.

* RUSKI BEGUNCI V JUGOSLAVIJI. Ruski poslanik v Beogradu je poslal predsedniku konstituante pismo, v katerem v imenu ruskega naroda častita povodom ujedinjenja kraljevine SHS. Konstituanta pripravljaja sedaj ustavo za novo državo. Usoda jugoslovanskih bratov je Rusi zelo zanimala in ko bo ruska zemlja zopet osvobodjena, ostane vedno zvesta svojim bratom. Nikdar ne bo Rusija pozabila, kaj ji je Srbija dala v težkih dnevih.

* VLOMI V LJUBLJANSKE PRODAJALNE PRI BELEM DNEVU. Zadnje dni so v Ljubljani vlomilci pridno na poslu ter obračajo posebno pozornost prodajalnam med

opoldanskim odmorom. V ponedeljek je bilo tako pri belem dnevu vlomljeno z dobrim vlomilskim orodjem v prodajalno trgovca Ivana Seunija na Marijinem trgu. Iz blagajne je vlomilec odnesel nad 2000 kron gotovine. V torek dne 15. t. m., tudi med opoldanskim odmorom, je bil izvršen vlom v Rasbergerjevo prodajalno gramofonov v Sodni ulici. Vlomilec je odnesel iz blagajne 20.000 kron denarja.

* ZA VARSTVO REDKIH PTIC, HROŠCEV, METULJEV, CVETLIC IN SPILJSKIH KRASOT. Deželna vlada je sklenila naredbo v varstvo redkih živali in cvetic ter kapnikov v podzemeljskih jamah. Naredba našteva imenoma vsa bitja in stvari, ki se ne smejo pokončevati. Zlasti je tudi prepovedano vsako trgovsko izkoriščanje planinske flore. Za krivice, ki bi se ne držali po določbah te naredbe, je določena kazen od 20 do 4000 kron, ki jo izreče okrajno glavarstvo na korist ubožnega zaklada občine, kjer se je prestopek izvršil. Naredba, ki se bo predložila še v odobrenje ministrstvu prosvete in ministrstvu za šume in rude, se razglasi z ozirom na nujnost varstva važnih znanstvenih in kulturnih vrednot takoj in stopi v veljavo z razglasitvijo v Uradnem listu.

* NEZNOSNI ITALIJANI. Kakor je znano, so poslali Italijani in italijanaši, ki ostanejo v Jugoslaviji, posebne delegate v Rim, kjer so jim baje obljubili, da jih bodo energično ščitili. Na otoku Lastovo, ki pripada Italiji, so pa karabinerji odpeljali dva mlada fantu uklenjena v Zader k vojaškemu sodišču zato, ker sta prepevala hrvatske pesmi.

* CIGANSKI POGREB. V Sarajevu je umrl te dni stari ciganski guslač Jovan Todorović. Njegov pogreb je bila za Sarajevo posebna «atrakcija». Pri pogrebu je sviralo osem ciganskih gredb razue pogrebne koračnice. Na grobu pa se mu za slovo odsvirali njegovo najljubšo pesem.

* V ZAPORIH OKR. SODISKA V SEVNICI se nahaja 24letni mladenič, ki pravi, da se piše Janko Kovač, rodom iz St. Petra pri Gorici. Izdajal se je tudi za Franceta Oblak, trgovčevega sina iz Beograda, pa tudi za Vojeslava Djordjeviča. Isti je srednje velike postave, šibkega života, podolgastega obraza, rjavih oči in kostanjevih las. Razpolagal je z večje množino denarja, končno pa le ostal dolžan v gostilni, vsled česar ni izključeno, da je drugod na isti način izvabljal denarne zneske. Pri sebi je imel neko objavo ministrstva vojne in mornarice, glasečo se na ime Franca Oblaka, ki je ali ukradena ali potvorjena. Vsako obvestilo, ki bi moglo služiti za eventualno agnosiranje, se prosi na naslov Okrajno sodišče v Sevnici.

* SESTAVA KONSTITUANTE. Sekretariat konstituante objavlja sledeče podatke o številu poslancev in njihovem poklicu. Konstituanta šteje: 98 radikalcev, 94 demokratov, 59 komunistov, 49 radičevcev, 39 zemljoradnikov, 27 klerikalcev, 24 muslimanov, 11 članov Narodnega kluba, 10 socialistov, 3 republikance in 5 nepredeljenih. Po poklicu je 193 uradnikov, 94 zemljoradnikov, 50 odvetnikov, 27 novinarjev, 20 trgovcev, 20 obrtnikov, 14 zdravnikov in 1 lekarnar.

* EKSPLOZIJA V PLAVEH. V Plaveh na Goriškem se nahaja blizu kolodvora cela zaloga municije, ki so jo nabrali po vojni. Neki vojak je imel z municijo opraviti. Nepričakovano je eksplodirala granata in vojaka grozno razmesarila. Bil je takoj mrtev. Vnela in z velikim pokom razletela se je še cela vrsta granat. Tudi železniška proga je bila vsled eksplozije pretregana.

* PODOFICIRSKÉ SOLE VOJNE MORNARICE. Naša vojna mornarica sprejme letos v novoosnovane podoficirske šole večje število gojencev in sicer v strojniško, oziroma elektriško šolo 70, v podoficirsko šolo v ožjem pomenu besede, oziroma telegrafsko šolo pa 250 gojencev. Absolventom strojniške šole se nudi možnost, da dosežejo ukazni čin tehniškega upravitelja (mornariško-tehniškega uradnika), absolventi podoficirske šole pa bodo mogli postati strokovni oficirji.

Prošnje za sprejem v strojniško šolo je doposlali najkeseje do 15. marca komandi strojarske šole, prošnje za sprejem v podoficirsko šolo pa do 30. marca vojnemu ministrstvu, oddelenu za mornarico. Prvoomenjena šola bo trajala 12, druga 24 mesecev. Natančnejša pojasnila glede sprejema gojencev daje v Ljubljani Evidenčni in informativni urad za mornarico (Trg Tabor št. 1), v Celju in Mariboru pa tamkajšnja pukovska okružna komanda.

* PAZITE SE DEZERTERJEVI! Predsedništvo deželne vlade za Slovenijo je dne 12. t. m. izdalo pod št. 229 nastopni razglas: Vedno češče se pojavljajo primeri vojaških beguncov na Slovenskem. Po neodgovornih hujskačih zapeljani vojaki pobegnejo iz vojaške službe in se mnogokrat vrnejo domov nevede, kakšne težke posledice provzročajo za sebe in svoje, če jih ti skrivajo pri sebi. Ako jih zasači vojaška ali civilna oblast, se kaznujejo po vojaškem kazenskem zakoniku z večletno ječo. Pa tudi tisti, ki vojakom nalašč pomagajo pri begu, se po § 97. srbskega kriminalnega zakonika, ki velja sedaj tudi za Slovenijo, kaznujejo z ječo do treh let. Zato resno svarim vse prebivalstvo, naj vojaškim beguncem ne dajo potuhe s tem, da jih skrivajo. Posebno velja to o rodbinskih članih. Po členu 12. odstavka 3. zakona o ustroju vojske, ki velja od 19. avgusta 1910. tudi za Slovenijo, je hišni gospodar dolžan prijaviti vsakega vojaškega begunca županstvu, ki pa mora o tem takoj obvestiti njegovo poveljstvo. Če hišni gospodar tega ne stori tekom 24 ur, ali če ga župan ne odvede na komando, se kaznujejo vsi, če kazensko sodišče ne poseže vmes, z globo od 50 do 300 dinarjev, odnosno z zapornikom od 10 do 30 dni. Kazen se takoj izvrši. Dolžnost vsakega državljanca, ki je sposoben za vojaški službo, je, da to vojno službo pošteno odsluži in s tem pomaga svoji domovini. Ako imajo vojaki pritožbe radi nepravilnega postopanja z njimi, naj jih javijo svojim predstojnikom. ki jih bodo gotovo vpoštevali, če so upravičene, sicer pa se je treba v vojaški službi premagovati in se podvreči strogi disciplini. Pričakujem od treznosti in uvidnosti ljudstva, da vpošteva vsa ta dejstva in da že v kali zatre vse poizkuse, oslabiti vojaško moč naše domovine.

* KOD SO FALZIFIKATI 20DINARSKIH NOVČANIC RAZŠIRJENI? Razni špekulantje, ki bivajo na Dunaju in inozemstvu in imajo vodilne vloge pri naših podjetjih, so donášali v Jugoslavijo falzifikate 20-dinarskih novčanic in jih razpečavali med delavstvo industrijskih krajev. Tako je bilo zelo mnogo falzifikatov pri nekem tovarniškem podjetju v bližini Ljubljane. Tovarna je bila pozneje, ko so doznali za te ponarejene novčance, moralno prisiljena, da je delavcem izmenjala vse te novčance, s katerimi jim je bila preje plačala tedensko mezdo.

* NEPOŠTEN CARINSKI URADNIK. Kakor je dognala preiskava, je mariborski carinski uradnik Nepomucki, ki je dvakrat fingiral roparski napad na svojo osebo in se pri drugi priliki sam obstrelil s samokresom, oškodoval državo in stranke za znatno vsoto denarja. Tako ni vknjiževal glob in manipuliral tudi z zaplenjenim blagom. Izmanipuliral je tudi preceišnje vsote trošarine, tako da znaša skupna poneverjena vsota par stotisoč kron. Izroččen bo takoi, ko okreva državnemu pravdnistvu.

* Potovanje na planete. André Mas je razposlal sledeče objave: Da moremo zapustiti našo zemljo, je potrebno, da v prvem momentu našega odhoda imamo brzino najmanj 11.309 m na sekundo. To brzino hoče g. Mas doseči s teleskopskim projektilom t. j. s celo vrsto nabojev, od katerih se nahaja eden v drugem. Sam projektil (kabina za potnika) bo obdan s plaščem, v katerem bo dovolj strelnega materiala; ta plašč se bo nahajal v drugem zopet z eksplozivnim materialom, ta v tretjem itd. Na ta način bo cel projektil sestavljen kot poedini deli tele-

skopa (daljnogleda) in zato se imenuje teleskopski projektil. Ko se bo vršila eksplozija strelnega materiala v enem plašču, tako da bo dala začetno brzino od 300 m na sekundo, računa g. Mas, da bi vsaka sledeča eksplozija dodala nadaljnjih 300 m na sekundo začetne brzine in tako bi s 40 plašči dobili začetno brzino od 12.000 m na sekundo, torej dovoljno, da se obvlada sila teže. Mas se hoče tu poslužiti principa, na katerem je bil zgrajen poznani dalekosežni top, s katerim so Nemci za ča vojne obstreljevali Pariz. Onemu torej, ki se mu ne dopade na tej zemlji, bi mogel g. Mas odpomoči in ga prepejati za nekoliko deset milijonov frankov na katerikoli planet našega solčnega sestava.

* Statistika zločinov v Ameriki. Po statistiki, ki jo je izdal dr. Heindl v «Arhivu za kriminalogijo», je izvršenih leta 1920. v Severni Ameriki 50 umorov z linčanjem. Kar se tiče umorov, je Chicago na prvem mestu. V tem mestu je bilo v času od 1. 1914. do 1918. izvršenih več umorov, kot v istem času v celi Angliji. V teh petih letih je bilo izvršenih na Angleškem 420 umorov, od čegar odpade na sam London 88, a v Chicagi 455.

* Ogromna zvezda. S pomočjo najnovejših teleskopov na Mont Wilsonu v Ameriki je začel Michelson meriti dimenzije zvezd. Meril je zvezdo Alfa v Orionu, ki se imenuje tudi Beteigeuze. Svetloba od te zvezde potrebuje do nas 150 let, medtem ko naredi 300 tisoč kilometrov na sekundo. Michelson je našel, da ima ta zvezda premer, ki je 300krat večja od onega od solca, t. j. od 418 mil. kilometrov. Če bi prišlo središče te zvezde na ono mesto, kjer se nahaja solnce, bi izpolnila svetlobna ploha celo nebo, tako kot zlata kupola, na ta način, da bi v nji izginila zemlja, ker smo od solca oddaljeni samo 150 milijonov kilometrov. Poleg te zvezde izgleda naše veličasno solnce kot smešno zrno jantarja. Kako izgleda vse ono, kar kroži okrog tega zrna, ni potrebno, da govorimo.

* Telefon brez žice in brez slušal. Urad saveza narodov v Ženevi objavlja interesantne poskuse s telefonom brez žic. V dvorani je postavljen novo konstruirani aparat, ki tako pojača električne valove, da so mogli novinarji, ki so bili zbrani v dvorani, jasno slišati razgovor med Lordom Burnkamom in Lordom Riddelom v Londonu, a tako, da jim ni bilo treba uporabljati slušala. Nadalje so čuli jasno gramofon, ki je v Londonu igral švicarsko, belgijsko in francosko himno. Na koncu so slišali govor, ki ga je izumitelj brezžičnega telefona, Graham Bell, iz Londona naslovil na nje.

— Statistika skandinavske literature. Največji založniški zavod Danske, Cyldendal, je izdal statistiko o prodaji knjig, katere je izdal. O najbolj znanih norveških pisateljev so tiskana razna Björnsonova dela v 3 milijonih eksemplarov, Ibsenova v 2 in četrt milijonih, Lie-nova v 2 in četrt milijonih in Kielland-ova v 1 in tri četrtine milijonih. Momentano je Hamsun najrazširjenjši norveški književnik in njegova dela so tiskana v 578.000 eksemplarih. Od danskih pesnikov je na prvem mestu Drachmann z 685.000 eksemplarov, potem Georg Brandes z 541.000, Henrik Pontoppidan z 313.000, Ivan Jensen z 166.000 in S. P. Jacobsen z 157.000 eksemplarov. Od ostalih književnikov, kojih knjige so tiskane v več kot 100.000 eksemplarih, se imenujejo Danci Bang, Heuron Wied, od Norvežanov Egge, Švedinja Lagerlöf in Izlandec Gunnarson.

Antikrist —

Poslušajte, o kristjani,
za zabavo in za smeh,
kaj zgodilo se v Ljubljani
je v preteklih, zadnjih dneh.

Ko predpust veseli mine
in začne se sveti post,
vsak si zdravi bolečine
ples se jenja in norost.

In tako kot po navadi
letos bilo je pri nas,
in po zadnji maškeradi
se začel je postni čas.

Prazna bila so plesišča, —
cerkve so polnile se,
konec petja, plesa, vrišča,
ceste so umirile se.

Ker Ljubljana je pobožna
in če je predpustom ples,
vendar je Bogu podložna,
da ne izgubi nebes.

Že Prešeren nam sporoča
in to važno je za nas,
da pohvalil sam Bog oča
je Ljubljančane svoj čas.

Čas sicer se izpreminja,
spremeni se marsikaj,
vendar nidar ne izginja
skrb za naš nebeški raj.

In zato je čast Ljubljane,
da se varje verskih zmot,
da pri starem vse ostane,
kjer drži v nebesa pot.

In zato za vse pregrehe
ki pred pustom se store
v cerkve božje si utehe
iščejo Ljubljančanje.

Ker pa mladi svet pokore
skoraj nič več ne pozna,
in ker v teh stvareh nazore
skoraj že drugačne ima.

tercijalke tem zvesteje
starih se drže navad,
dan za dnevom vsaka greje
klop cerkveno spred in zad.

Vsak po svoje se zabava,
vsak po svoje veseli,
eden rad po plesih plava,
drugi v cerkvi rad sedi.

Letos bil predpust je kratek
— dasi bil je precej živ —
in zato je za dodatek
ta dogodek zanimiv,

ki nam zopet jasno kaže,
kot je pisal «Novi čas»,
— ki sicer nikdar ne laže —
da začel se bo pri nas,

če se ne poklerikali
vsa Slovenija takoj —
kar bi radi vsi izzvali
namreč: naš kulturni boj.

V «Mestnem domu» je govoril
neki bivši frančiškan,
ki je to napako storil,
da zapustil je svoj stan,

in sedaj po svoji volji
pridiguje naokrog,
da ta cerkev ni najbolji,
da ni papež več kot Bog.

«Kaj je treba, da latinski
se po cerkvah govori,
jezik naš naj materinski
se Bogu na čast glasi.

ali strašen potop verske gorečnosti

Kaj je treba da kmetijo
ima danes župnik vsak,
zemljo kmetje naj dobijo,
Jezus bil je siromak.

Kaj je treba, da nad nami
vlada papež Italijan,
narod naš naj se predrami,
da bo prost in ne ilačan.

Cerkev narodno v državi
naj se nam ustanovi
da v tej cerkvi naši pravi
bomo skupno združeni».

To učil je mož pobožni,
in ker človek je pač mlad,
rekel je, naj v cerkvi složni
se odpravi celibat,

in da naj si vsaka fara
sama voli župnika
in če enega ne mara,
naj izbere drugega.

Vsak duhovnik bodi vzgleden
bodi dober kristijan,
in naj bo v resnici vreden,
da v duhovski spada stan. —

To so zvedeli v Ljubljani
in zato «Večerni list»,
je poročal nam že lani,
da se bliža antikrist.

Tercijalke so molile:
«Bog nas vari vseh skušnjav,
duše bodo pogubile
se sred greha in zmešnjav».

Pridigar jim je govoril;
«Zdaj je res nevaren čas,
če se svet ne bo spokoril,
prišla kazen bo nad nas.

Domoljuba, Bogoljuba
nihče že ne bere več,
prišla strašna bo poguba,
če Bog dvignil bo svoj meč.

«Jutro», «Narod», «Domovina»,
trosijo med vas svoj strup
že postali smo manjšina,
nas loteva se obup:

Zdaj celo se nekaj čuje,
da se bliža nek Hrvat
novo vero oznanjuje
in bi vas premotil rad.

Zato pozor, dragi moji,
vera je v nevarnosti,
bijejo se težki boji,
treba bo predvarnosti.

Ako pride novo vero
kdo med vas oznanjat,
vi razbijte to namero,
naj je Srb ali Hrvat.»

Vse ljubljanske so ženice
bile zbegane zelo:
Urške, Metke, Nežke, Mice,
rekle so si: kaj bo to.

Da latinsko ne bi bralo
v cerkvi več se zanaprej
in da ne bi vse ostalo,
kakor bilo je doslej,

da gospodje bi ženili
se po volji — tega ne,
da posestva bi zgubili —
— res so bile zbegane...

v Ljubljani

In zato so skupaj zbrale
se v junaško četo koj
v «Mestni dom» so se podale
na veliki verski boj.

Tam je bilo zborovanje,
bilo mnogo je ljudi —
ženske so planile nanje:
Ta, ki tukaj govori,

je odpadnik, izdajalec,
krivoverec, antikrist,
ti grdoba, liberalec!
Križajte ga! Antikrist!»

Radi tega po dvorani
je nastal ropot, polom
da kaj takega v Ljubljani
ni še videl «Mestni dom».

Kakor žabe zaregljale
so vse ženske na en glas:
«Križaj, križaj ga» kričale
so, «ta vera tvoja ni za nas.»

Tu študentje klerikalni
so prijeli vsak svoj kol,
po dvorani zborovalni
letel je za stolom stol.

Šum in hrum je vedno večji
vmes pretep se je začel,
verski plamen pregoreči
je ves «Mestni dom» objel.

Celo Gašperček v omari
se je bal za svoj lokal
rekel je: »Bog nas obvari,
kaj pomeni ta škandal.»

Tu so se odprle dveri
vodni curek brizgne v strop,
in na to lepo pomeri —
na kričeči babji trop...

Tu nastal je po dvorani,
krik in vik in kreg in beg,
pregoreči so kristjani
zdaj bežali vse povprek.

Tu si videl zdaj prizore,
ki jih svet še videl ni:
vsak se skriva, kamor more,
voda brizga v vse strani.

Ženske krila obrnile
so nad glavo naokrog
vendar so se premočile
vse od glave pa do nog.

Mokra bila je armada,
jezna in razjarjena,
vendar rada in nerada
iz bojišča je odšla.

Zunaj zopet je obstala
in se ustavila za hip,
v okna s kamni je streljala
in razbila nekaj šip.

Tu gasilce so z brizgalno
na pomoč poklicali,
da armado klerikalno
dobro so pošpricali.

Sredi zimskega vremena
to sicer prijetno ni,
a kjer je preveč plamena,
treba je, da se gasi.

Tako se je dokončala
ta dogodba za predpust,
in se pripovedovala
je naprej od ust do ust.

In tako potomcem pravil,
bo ljubljanski naš kronist,
kako prvič se pojavil,
je v Ljubljani antikrist.

Razno.

× **Statistika generalnih štrajkov.** V Londonu je objavljena statistika generalnih štrajkov na svetu v prvi polovici preteklega leta. Izneseno je tudi, koliko delavnih dni je zaradi teh štrajkov odpadlo. Evo te statistike: Nemčija: štrajkalo je 1,866.358, izgubljenih delavnih dni: 18,201.660; Italija: 1,781.230 — 21,650.200; Francija: 1,186.670 — 6,925.900; Zedinjene države: 958.700 — 11 milijonov 287.400; Španija: 724.700 — 11,630.100; Avstralija: 303.400 — 7,602.000; Švedska: 180.070 — 4 milijone 779.170; Belgija: 176.940 — 2,096.440; Avstrija: 97.540 — 902 tisoč 900. V vsem je izgubljenih več kot 100 milijonov delavnih dni, a bilo je okrog 9 milijonov nezaposlenih. Največ štrajkov je bilo v rudnikih, v metalurški industriji, agrikulturi in v ladjedelnicah.

× **Angleške pomorske izgube v vojni.** Na podlagi objave angleškega trgovinskega urada znaša število v vojni izgubljenih ladij 4694 s skupno 9,412.275 registrskimi tonami. Pri teh izgubah je prišlo 40.860 ljudi ob življenje.

× **Pozabljeni ženini.** Pasteur, slavni francoski učenjak se je popolnoma posvetil znanstvenemu raziskovanju. Na dan svoje svatbe se je tako zotopil v nek problem, da je popolnoma pozabil na svoje ženitovanje in nevesta je morala celo uro čakati pred oltarjem, dokler niso končno našli pozabljivega ženina zaposlenega v univerzitetnem laboratoriju. Edisonov slučaj je obče že poznan. On se je takoj po svatbi odpravil v svoj laboratorij in je ostal tam dva dni, medtem, ko je popolnoma pozabil, da se je sploh oženil. Mojster v pozabljivosti je bil Anglež George Harwest. On je na svoj poročni dan zjutraj odšel peči ribe in v tem poslu je ostal ves dan, medtem, ko je pozabil na svojo zaročenko, hčerko škofa Comptona v Londonu, ki je zastoj čakala nanj. Ona je bila globoko užaljena in zaroka je bila ovržena. Ko je drugič naprosil neko devojko in se hotel poročiti, se mu je zgodilo isto. Potem pa je definitivno opustil idejo oženiti se.

× **Šestnajstletna soproga.** Gotovo je najmlajši poročni par v Evropi Viktor Bouhe, star 16 let in njegova žena, ki je za dva meseca od njega starejša. Poroča se je vršila v Marsilji na Francoskem in je bilo za to potrebno posebno dovoljenje od predsednika republike.

× **Likvidacija Wranglove armade.** Po evakuaciji Krima je francoska vlada sklenila, da likvidira Wranglovo armado, ki je štela 70.000 vojakov ter bila koncentrirana v bližini Carigrada. Francija se je baje prepričala, da se borba proti boljševikom ne more več voditi s pomočjo regularnih čet, ker so ruski patrijotični elementi izgubili zadnje svoje oporišče. Treba je torej čim prej nekdanje borce Wranglove armade osvoboditi življenja po taboriščih in jih privedi zopet k delu. Večje število vojakov, ki so želeli ostati pod orožjem, je že sprejetih v legijo tujcev ter odposlanih v Alžir. Sedem tisoč vojakov, ki se žele brezpogojno vrniti v Rusijo,

se polagoma odpošlje domov. Dvajsettisoč Wranglovih vojakov pa je sprejelo poziv braziljske vlade in odidejo v kratkem v južno Ameriko, kjer se posvetijo kmetijskemu delu. Upati je, da velik del onih, ki so še ostali, najde zavetišče v angleških kolonijah. Od Wranglove armade ne ostane torej ničesar drugzega, nego spomin na junaške čine in veličasten odpor, s katerim je odbijala ljute napade rdeče armade.

× **Agrarna reforma v Rumuniji.** Bukarešta, 10 februarja. Vlada je predložila parlamentu projekt agrarne reforme, ki je deloma že izvršen na podlagi dekreta od 1. 1918. Novi projekt zahteva eksproprijacijo vseh državnih poljskih posestev, vseh posestev krone in veleposestev. Od privatnih veleposestev je do sedaj razlaščenih en milijon in pol hektarov, med tem ko ostane za razlastitev še 450.000 hektarov. Razlaščenim lastnikom plača država v letnih obrokih, a kmetje, ki dobijo zemljo, plačajo državi za zemljo v teku 20 let. Največje posestvo more znašati 300 hektarov. Do sedaj je bilo v Rumuniji 47 veleposestev, medtem, ko jih bo od te razlastitve ostalo samo še 8.

× **Nezakonski sin Frana Ferdinanda.** Pred dunajskim sodiščem se je vršila te dni razprava, v kateri toži nezakonski sin pokojnega avstrijskega prestolonaslednika Frana Ferdinanda njegove ostale, odnosno njegove naslednike Zofijo, Maksa in Ernesta Hohenberga. Ta nezakonski sin zahteva dva milijona kron od zapuščine svojega očeta. On pravi, da je Fran Ferdinand ustavil leta 1889. na ulici v Pragi njegovo mater in uspelo mu je, pregovoriti jo. Njegova mati je bila takrat 16 let stara, rodom iz ugledne meščanske hiše. Do tedaj je prejela ona vsega skupaj 5000 goldinarjev za sebe in 41.000 kron za dete. Nadalje pravi tožitelj, da je bil leta 1918., ko je demobiliziral, brez obleke in brez vsega in da je prejel 50.000 kron, medtem, ko je moral podpisati izjavo, da se odreka za v bodoče vsakih zahtev. On pravi, da ima kot sin prestolonaslednika pravico na zapuščino svojega pokojnega očeta. V aktih tega procesa se nahajajo tudi pisma, ki jih je tožitelj pisal cesarju Karlu, v katerih ga je prosil, da mu kot šef Habsburške rodovine pripomore do njegove pravice.

× **Novi simplonski predor dokončan.** Novi simplonski predor bo predan poletni prometu. Novi predor se je pričel zidati skupno s prvim, da se je z dovodom zraka olajšalo delo. Toda sedaj se je iz pomožnega predora napravil za promet sposoben predor. Napravo prvega predora so zadržavale različne ovire. Tako se je došlo do vročih vrečev, katerih se ni pričakovalo in ki so silno zavlčevali delo. Na kraju, ki je oddaljen komaj 4 km od italijanske strani, je bil pritisk skal tako velik, da se je rabilo za prevrtanje 50 m predora celih 18 mesecev, kar je zvezano s 3 milijoni mark stroškov. Dela na novem predoru so se pričela že leta 1912. Novi predor je ravno tako dolg in visok kot stari. Stroški za napravo novega predora se cenijo na 27 milijonov mark.

* **Davek na veselice v Italiji.** «Edinost» objavlja dopis iz Gorice, kjer tožijo nad velikim davkom na veselice. Ta znaša namreč 40 odstotkov od prodanih vstopnic. Toda pomniti je treba, da razumeva naredba pod veseljami tudi kulturne prireditve, ki so velikega izobraževalnega pomena. Dopisnik pravi: Uvideti bo treba, da so pri nas popolnoma drugačne razmere, kot v drugih laških pokrajinah, kjer ne poznajo prireditev, na katerih bi igrali in peli vaščani sami, ampak povabijo koga, da jim na kratko to opravi, glavno pa je ples in zabava ter zaključuje: kdor bo hotel živeti z našim ljudstvom ali celo vladati nad njim, bo moral spoznati tudi to in delati z njim tako, da bo vpošteval njegove težnje in njegove žrtve za dobro stvar ter ločil črno od belega, ples od koncerta.

× **Ameriški kralji.** Iz ankete, ki jo je izvedel neki ameriški list, je razvidno, da kontrolira vse imetje Zedinjenih držav 50 družin z družino Johna Rockefellerja na čelu. Vsaka od teh družin ima več kot 100 milijonov dolarjev. Imetje Johna Rockefellerja presega tri milijone dolarjev. 60 % celokupne produkcije tobaka zavisi od desetorice teh družin. 12 od njih imajo v svojih rokah trg petroleja, a isto je z jeklom, žitom itd.

Zenski kotiček.

Malorusko ženstvo. Na cvetno nedeljo leta 1908. je ustrelil maloruski diaj Miroslav Sičinski gališkega namestnika, grofa Potockega, da je bil v kratkem času mrtev. — Pri tej priliki se je razkrilo tudi življenje in delovanje maloruske žene. Doslej je bilo malo znano o tej ženi. Politični umor nam je pokazal tiho, komaj opažano Malorusinjo. Mati morilca je iznenadila in ganila ves svet. Izjavila je, da je vedela za sinov atentat in soglašala z njim.

«Naš narod toliko trpi — moral se je maščevati», je dejala ta mati. In mirno se je dala zapreti. Ljudje so mislili, da najdejo stanko, ki bo jokala in tarnala nad nesrečno usodo svojega sina. Našli pa so Spartanko, ženo, ki je rekla čisto mirno: «Narod trpi — to je bila osveta!» Tudi Sičinskega sestra, soproga državnega poslanca Levickega, je dejala popolnoma mirno:

«To je bila posledica njegovega prepričanja. Takrat, ko je prišel minister Körber v Lvov, so mu izročili Malorusi spomenico, ki so v njej izrekli svoje želje. Körber je odgovoril, da se posvetuje glede tega s cesarskim namestnikom Potockim. To je Maloruse globoko užalilo, Potocki je bil namreč hud sovražnik Malorusov. Ta odgovor Körberjev je bil povod velikih demonstracij, ki sva se jih udeležila tudi midva z bratom Miroslavom ter sva bila tudi zaradi tega zaprta. Ko se sedaj spominjam preteklosti, mi je vse jasno. Gotovo je, da je moj brat delal premišljeno, kakor mož, ki ve, kaj hoče in zakaj dela tako. Ponosna sem na takega brata.»

Tako je govorila sestra človeka, ki mu plove nad glavo strašna, morda

smrtna kazen. Dalje je govorila novinarjem o maloruski ženi sploh:

«Maloruske žene», — je dejala, «se mnogo bavijo s politikom. Na čelu so jim ljudske učiteljice, ki skrbijo za to, da se narod politično izobrazi. V vaseh ve vsaka kmetica natančno za politični položaj svoje domovine. Priproste kmetke žene in delavke so članice raznih društev, katerih namen je, razkrivati ljudstvu politične razmere, kakršne so. Od 18. leta se bavijo vse ženske s politikom. Pridno prihajajo k sestankom, kjer se vrše predavanja in resni politični razgovori. Malorusinja je v svojem zakonu popolnoma enakopravna z možem. V vaseh, kjer sploh ni učiteljev, nego le učiteljice, so te učiteljice središče politične agitacije. Ko sem hotela nekoč pridobiti nekega volilca za gotovega kandidata, je odgovoril: «Posvetovati se moram prej z našo učiteljico. Malorusinje se udeležujejo mnogoštevilno političnih demonstracij in agitacij, mnogo učiteljice je izgubilo zaradi tega svojo službo.»

To je dokaz, kako ljubijo maloruske žene svojo domovino in se zanjo žrtvujejo.

Ocvrti krompirjevi cmoki. Olupi nekaj sirovih krompirjev, operi jih, nastrgaj na strgalniku in jih v čisti krpi iztisni. Potem nalij nanje skodelico vrelega mleka, prideni tri rumenjake, nekoliko kisle smetane in pol žlice moke. Ko je vse to dobro premešano, prideni še trd sneg treh beljakov in zmešaj to narahlo. Med tem razbeli masti ali masla, zajemaj z žlico pripravljeno krompirjevo testo in ga devlji v razbeljeno mast. Cmoke, ki naj bodo približno 8 cm dolgi in 1 cm široki, ocvri lepo rumeno in daj gorke na mizo.

Imate bolečine? V obrazu? V vsem telesu? Vaše mišice in živci Vam odpovedujejo? Poizkusite pravi Fellerjev Elza-fluid! Cudili se boste! 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici 42 K. Državna trošarina posebe.

Ali trpite na počasni prebavi? Na slabem apetitu? Zaprtju? Proti temu pomagajo prave Fellerjeve Elza-kroglice! 6 škatlic 18 K. Prava želodec okrepujoča švedska tinktura steklenica 20 K. Omot in poštnina posebe, a najceneje. Eugen V. Feller, Stubica donja, Elza-trg št. 360, Hrvatska. A.

Dva mlada osamljena državna uslužbenca želita ko espondirati z mladima, inteligentnima deojkama. Pod šifro «Elena pomlad.»

V najem vzamem malo hišo v bližini mesta s srednjo šolo, pripravno za upokojenca s 3 otroki. Eventualno se kupi. Ponudbe na **A. Pahar, Trbovlje 2.**

Varčna gospodinja rabi edinole

GAZELA MILO

ki je najboljša in najcenejša

Jejniska glavica: **30.000.000**

Jadranska banka :: Podružnica Ljubljana

Rezervei okrog **10.000.000**

Centrala: Trst. Podružnice: Beograd, Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Maribor, Metković, Opatija, Split, Sarajevo, Šibenik, Zadar, Ekspozitura Kranj.

Sprejema: Vloge na kajitice. Vloge na tekoči in širo-račun proti najugodnejšemu obrestovanju. — Rentni davek plača banka iz svojega

Eskontira: Menice, devize, vrednostne papirje itd. Izdaja: Čeke, uskasnice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta

Prevzema: Borzna naročila in jih izvršuje naj kulantneje.

Kupuje in prodaja: Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Daje predujme: na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih. Daje trgovaške kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Brzjavni naslov: Jadranska.

Telefon št. 257.